

Nota van Inspraak

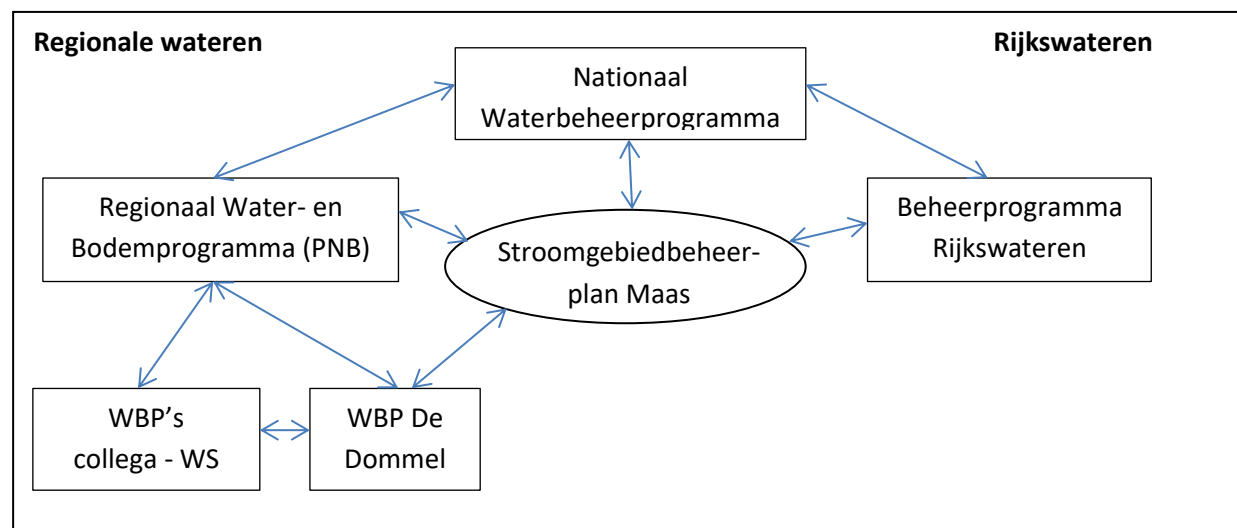
Behorende bij het Ontwerp-Waterbeheerprogramma 2022 – 2027 van Waterschap De Dommel (november 2021)

1. Inleiding

Van 05 april tot en met 18 mei 2021 heeft het Ontwerp Waterbeheerprogramma 2022-2027 van Waterschap De Dommel ter inzage gelegen. In totaal zijn er 41 reacties op het ontwerp binnengekomen. De (kernpunten van de) ingediende zienswijzen en de reactie hierop van het waterschap, zijn in deze Nota van Inspraak opgenomen. Daarbij zijn particulieren (bedrijven en burgers) geanonimiseerd vanwege de wet op privacy (Algemene Verordening Gegevensbescherming).

Relatie met andere programma's

Het Waterbeheerprogramma van Waterschap De Dommel staat niet op zichzelf (zie figuur 1). Kaderstellend voor het Waterbeheerprogramma zijn het Nationaal Waterprogramma van de Rijksoverheid en het Regionaal Water- en Bodemprogramma van de provincie Noord-Brabant. Bovendien is er een sterke inhoudelijke relatie met het Stroomgebiedbeheerplan Maas, waarin alle maatregelen zijn opgenomen die in de planperiode worden uitgevoerd ten behoeve van de Europese Kaderrichtlijn Water. Daarnaast is er een directe relatie met de programma's van de aangrenzende waterbeheerders.

Figuur 1: Relatie tussen de verschillende (water)programma's.

Gelet op de onderlinge relaties tussen de plannen en het feit dat de inspraaktermijn niet voor alle plannen hetzelfde is (zie figuur 2), betekent dit dat de afronding van de inspraakreacties pas heeft kunnen plaatsvinden nadat alle inspraaktermijnen zijn afgelopen. Dit geldt ook voor de onderlinge afstemming en formele besluitvorming hierover.

	Periode van inspraak						
	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept
Waterbeheerprogramma's (Br. waterschappen)							
Regionaal water- en Bodemprogramma (PNB)							
Nationaal waterprogramma (Rijk) <i>Incl. Beheerplan Rijkswateren (Rijkswaterstaat) en Stroomgebiedbeheerplannen</i>							

Figuur 2: Overzicht inspraaktermijnen van de verschillende (water)programma's.

Inhoud van de Nota van Inspraak

Gelet op de onderlinge relaties tussen de programma's heeft nadere afstemming plaatsgevonden met de provincie, de partners binnen de Maasstroomregio en het Rijk. Het algemeen bestuur van Waterschap De Dommel heeft vervolgens in zijn vergadering van 24 november 2021 de ingediende zienswijzen behandeld en deze Nota van Inspraak vastgesteld.

In onderstaande tabel leest u de reactie van het waterschap op de (kernpunten uit de) zienswijzen en of dit tot een wijziging van het Waterbeheerprogramma leidt. Daarbij geven de kleuren in de laatste kolom de status van de tekst aan:

Zwart = bestaande tekst

Groen = toevoeging

Rood = verwijdering

2. Zienswijzen en de reactie van het waterschap

Zienswijzen van overheden

Inspreker	Inhoudelijke punten zienswijzen	Reactie waterschap	Reden tot aanpassing?	Evt. aanpassing WBP5
Gemeente Eindhoven	<p>1. Ambities zijn onvoldoende afgestemd met gemeenten (Klimaatportaal Zuidoost Brabant en de werkregio de Meijerij). Inspreker ziet dit WBP als zelfbindend voor het waterschap. Ga met ons het gesprek aan, alvorens het WBP vast te stellen.</p>	<p>Het bestuur erkent dat de ambities uit het Ontwerp-WBP niet zijn besproken in het Klimaatportaal Zuidoost Brabant en de werkregio de Meijerij. Daarentegen hebben we in een bestuurlijke dialoog met de (water)wethouders van gemeenten in ons beheergebied beelden gewisseld over onze ambities, en iedere gemeente hiertoe de mogelijkheid geboden. We hebben de gemeente Eindhoven inmiddels gesproken over onze ambities en wat nodig is om deze te kunnen concretiseren. Wij zien de ambitie in het WBP als een leidraad; naar onszelf en t.a.v. onze positionering in gesprek met onze partners. Het geeft duidelijkheid over wat wij in gezamenlijkheid met onze partners beogen ten aanzien van wateropgaven.</p>	Nee	
	<p>2. De gemeente herkent zich niet in de cultuuromslag die nodig is bij gemeenten om de watertransitie te bereiken. De toon is daarbij meermaals belerend door veelvuldig te spreken over agenderen, bewustmaken van gemeenten, goed gedrag van gemeenten belonen etc. Gemeente verzoekt de tekst daarop aan te passen.</p>	<p>De cultuuromslag in denken en doen is ons inziens nodig voor het bereiken van de watertransitie. Niet alleen bij gemeenten, maar ook bij het waterschap zelf en overige (water)partners. Enkele partijen zijn hierin al verder dan anderen, dat wil het waterschap erkennen, ook in het WBP. We weten dat de watertransitie bij uw gemeente al hoog op de bestuurlijke agenda staat, en willen gezamenlijk de volgende stappen zetten.</p>	Ja	Zie bijlage 1: Toonaanpassing (onderaan deze Nota van Inspraak)

Gemeente Eindhoven (vervolg)	<p>3. Inspreker stelt dat het waterschap zich in het WBP opstelt als autoriteit. Dat is niet de voornaamste rol die gemeenten van het waterschap nodig hebben. Gemeente doet het verzoek om in te zetten op samenwerking vanuit een gezamenlijke integrale visie, uitvoeringskracht. wegnemen van belemmerende regels en met oog voor maatwerk. Onderlinge regeldruk moeten we vermijden; dit past niet in de lijn van de Omgevingswet en in de verhouding tussen twee gelijkwaardige overheidslagen.</p>	<p>Het waterschap stelt zich op als activerende overheid, waarbij we kaders stellen én partners stimuleren en ondersteunen. Het waterschap is een autoriteit én een samenwerkingspartner, afhankelijk van de situatie. Onderlinge regeldruk wil het waterschap net als u vermijden.</p>	Nee	
	<p>4. Waterschap spreekt zich uit over ambities waarvan de verantwoordelijkheid bij de gemeente ligt, zoals het verhogen van het tempo van afkoppelen van regenwater van het riool, het verminderen van riooloverstorten en het opstellen van een gemeentelijke uitvoeringsstrategie met termijnen en middelen. In deze zienswijze vragen we u deze ambities uit te leggen, te nuanceren of te verwijderen.</p>	<p>Het waterschap spreekt zich uit over ambities ten aanzien van wateropgaven. Wij zijn ons bewust dat dit ook de verantwoordelijkheid van gemeenten raakt, zoals ook door ons erkend in het WBP. Wij zien de ambitie in het WBP als een leidraad; naar onszelf en t.a.v. onze positionering in gesprek met onze partners. Het geeft duidelijkheid over wat wij in gezamenlijkheid met onze partners beogen ten aanzien van wateropgaven.</p>	Ja	Zie bijlage 1: Toonaanpassing (onderaan deze Nota van Inspraak).
	<p>5. Gemeente verzoekt het WBP primair te richten op de kerntaken en ambities van het waterschap.</p> <p>[aanvullende opmerkingen door andere gemeenten t.a.v. dit punt]: Gemeenten vinden het opvallend dat het waterschap hoofdzakelijk concrete uitspraken doet over het verhogen van ambities die het taakveld van anderen beslaat, terwijl dit in de eigen uitvoeringsmaatregelen van het waterschap minder naar voren komt. Enkele voorbeelden: - Het beekherstelprogramma wordt niet versneld of uitgebreid; - De rioolwaterzuiveringsinstallaties worden niet</p>	<p>Het waterschap ziet de urgentie en de noodzaak de wateropgaven integraal op te pakken, in samenwerking met partners. Indien wij ons al te sterk focussen op enkel de kerntaken van het waterschap, dan blijven wij verwijderd van ons doel, namelijk dat van een toekomstbestendige waterhuishouding.</p> <p>Het waterschap neemt daarbij zelf ook zijn verantwoordelijkheid; wij zijn voornemens om 100 miljoen euro extra te investeren komende planperiode en 53fte te groeien, om onze taken uit te voeren en partners te ondersteunen (aanvullend op de huidige meerjarenbegroting). We kijken daarbij</p>	Nee	

<p>Gemeente Eindhoven (vervolg)</p>	<p>versneld omgevormd tot “waterfabrieken” met goede effluentkwaliteit. U zet in op enkele pilots; - Het perspectief 2050 voor Schoon water richt zich op de Kaderrichtlijn Water, waarvan de ambities al in 2027 gerealiseerd moeten zijn.</p>	<p>naar de effectiviteit van maatregelen. - het WBP streeft systeemherstel na, waaronder beekherstel. We erkennen ons niet in deze stelling. - ten aanzien van de RWZI's staan reeds grote investeringen gepland (onderdeel van de meerjarenbegroting) die de kwaliteit van het effluent verder verbeteren. - onze inzet op de KRW zetten we onverminderd door.</p>		
	<p>6. De financiële uitwerking ontbreekt in het WBP, evenals de nodige capaciteitsinzet en nodige kennis. Daardoor krijgen we geen beeld van de realiteitszin van uw WBP. Verzoek om dit hoofdstuk aan te vullen.</p>	<p>Het WBP betreft een visiedocument. Er is een eerste inschatting gemaakt van benodigde middelen (zie hierboven). De Dommel wil adaptief programmeren ten aanzien van financiën, capaciteit en competenties. De financiële kaders worden verder verwerkt in de voorjaarsnota 2022 en de reguliere planning en control cyclus.</p>	<p>Nee</p>	
	<p>7. In de bijlage gaat de gemeente in op zeer specifieke punten van het Waterbeheerprogramma.</p>	<p>De punten worden besproken in een verdiepend gesprek met de gemeente, waar een verslag van wordt gemaakt. Het gaat te ver in detail om alle punten op te nemen in deze Nota van Inspraak. De punten leiden niet tot aanpassing van het Waterbeheerprogramma.</p>	<p>Nee</p>	
<p>Gemeente Bergeijk</p>	<p>Zie punten 1 tot en met 6 van de Gemeente Eindhoven</p>	<p>Zie antwoorden 1 tot en met 6 bij de zienswijze van de gemeente Eindhoven.</p>		
<p>Gemeente Bladel</p>	<p>Het nieuwe WBP zorgt er volgens de gemeente voor dat de onderlinge samenwerking er beter op wordt. Inhoudelijk ziet de gemeente dezelfde kansen en uitdagingen als De Dommel. Gemeente is vol lof dat het waterschapsbestuur de cultuuromslag niet alleen erkent, maar omarmt en hierin de nodige keuzes durft te maken. Gemeente ziet tot slot dat het waterschap geen koudwatervrees heeft om de versnelde aanpak en omslag om te zetten in actie, en steunt het WBP.</p>	<p>Het waterschap wil u hartelijk danken voor uw positieve insteek en steun voor het waterbeheerprogramma.</p>	<p>Nee</p>	

Nota van Inspraak – behorende bij Ontwerp Waterbeheerprogramma 2022-2027 van Waterschap De Dommel (november 2021)

Gemeente Boxtel	Zie punten 1 tot en met 6 van de Gemeente Eindhoven	Zie antwoorden 1 tot en met 6 bij de zienswijze van de gemeente Eindhoven.		
Gemeente Cranendonck	Zie punten 1 tot en met 6 van de Gemeente Eindhoven	Zie antwoorden 1 tot en met 6 bij de zienswijze van de gemeente Eindhoven.		
Gemeente Heeze-Leende	Zie punten 1 tot en met 6 van de gemeente Eindhoven.	Zie antwoorden 1 tot en met 6 bij de zienswijze van de gemeente Eindhoven.		
Gemeente Hilvarenbeek	1. Pagina 10, Paragraaf 3, laatste bullet. <i>Agrarische percelen geen negatieve invloed op kwaliteit.</i> Gelet op de planperiode lijkt deze ambitie niet realistisch. Inzetten om dit effect op langere termijn te verminderen is natuurlijk prima.	Dit betreft een ambitie, als onderdeel van de watertransitie en concretisering van het principe 'wat schoon is moet schoon blijven'. Het waterschap streeft naar dit doel in 2050 en wil hier komende planperiode reeds actie op ondernemen.	Nee	
	2. Pagina 12, laatste zin uitgangspunt 2 <i>Waar nodig passen we ons instrumentarium de komende jaren aan de veranderende opgaven aan;</i> wat betekent dit wanneer het principe 'peil volgt functie' geldt? Betekent dit dus nadeelcompensatie als het instrumentarium wordt aangepast? En hoe wordt de grondeigenaar dan tijdig betrokken bij voornemens?	We hanteren het principe 'functie volgt peil'. Op pagina 32 van het WBP leest u dat we verkennen of en hoe we gaan vergoeden bij andere vormen van schade dan de reguliere schadevergoedingen die we nu kennen. Daarbij is nadeelcompensatie een van de mogelijkheden. In de gebiedsgerichte aanpak treden we in een vroeg stadium in overleg met belanghebbenden, waaronder de grondeigenaren.	Nee	
	3. pagina 18, laatste zin eerste alinea. <i>Bij nieuwbouw en revitalisatie meer water creëren in bebouwd gebied.</i> Op welke manier denkt men dit te bereiken; beleid, financiële stimulering etc.?	In de paragraaf over 'woningbouwopgave' (pagina 17 e.v.) staat uiteengezet hoe we deze ambitie op hoofdlijnen willen aanpakken. Concrete uitwerking van beleid en bijv. instructies of stimuleringsregelingen volgt later deze planperiode.	Nee	
	4. pagina 28, onder punt 3 Wat en hoe zijn de duidelijke afspraken omtrent de aanleg van klimaatbuffers in onze gemeente gemaakt?	Het tekstkader waar u naar verwijst betreft de resultaten waar het waterschap eind 2027 wil staan, met betrekking op het doel 'Droge Voeten'. De concrete afspraken met u als gemeente wil het waterschap komende jaren met u vorm geven, o.a. als onderdeel van de klimaatuitvoeringsagenda (DPRA).	Nee	
	5. pagina 53, tekst onder figuur 6 <i>De ambitie van het waterschap voor afgekoppeld bebouwd gebied;</i> is deze ambitie afgestemd	Dit betreft een ambitie van het waterschap. Het afkoppelen van bebouwd gebied van het riool is daarbij een	Nee	

Nota van Inspraak – behorende bij Ontwerp Waterbeheerprogramma 2022-2027 van Waterschap De Dommel (november 2021)

Gemeente Hilvarenbeek (vervolg)	met gemeenten en of wordt dit opgelegd?	verantwoordelijkheid van gemeenten. Het waterschap zal zich inzetten voor de realisatie van deze ambitie om met de partners een toekomstbestendig watersysteem te realiseren.		
	6. pagina 61, in de legenda onder R4, R5 en R6 De term 'langzaam' valt hier op. Is dit een aanpassing op de gestelde doelen uit de KRW die wat betreft de te bereiken stroomsnelheid niet haalbaar is gebleken?	Er is hier geen sprake van een aanpassing van de gestelde doelen. Dit betreft een indeling van waterlopen die de Kaderrichtlijn Water hanteert en de term 'langzaam stromend' staat los van het wel of niet halen van gestelde doelen.	Nee	
Gemeente Meierijstad	Zie punten 1 tot en met 6 van de gemeente Eindhoven.	Zie antwoorden 1 tot en met 6 bij de zienswijze van de gemeente Eindhoven.		
Gemeente Nuenen	Zie punten 1 tot en met 6 van de gemeente Eindhoven.	Zie antwoorden 1 tot en met 6 bij de zienswijze van de gemeente Eindhoven.		
Gemeente Oirschot	Zie punten 2 en 3 van de gemeente Eindhoven.	Zie antwoorden 2 en 3 bij de zienswijze van de gemeente Eindhoven.		
Gemeente Reusel-de Mierden	Zie punten 1 tot en met 6 van de gemeente Eindhoven.	Zie antwoorden 1 tot en met 6 bij de zienswijze van de gemeente Eindhoven.		
Gemeente Sint Michielsgestel	Zie punten 1 tot en met 6 van de gemeente Eindhoven.	Zie antwoorden 1 tot en met 6 bij de zienswijze van de gemeente Eindhoven.		
Gemeente Tilburg	1. Gemeente ziet graag een verdere concretisering op de vraag hoe doelen behaald worden. Daarmee wordt ook duidelijker hoe realistisch het WBP is.	Het WBP betreft een visiedocument, waarin we doelen en de aanpak op hoofdlijnen schetsen. Een verdere concretisering van beleid, instrumenten en aanpak volgt bij de uitwerking van het WBP in de uitvoeringsprogramma's.	Nee	
	2. Het lijkt alsof dit WBP voorbij gaat aan huidige samenwerking en maatregelen van de gemeente Tilburg. Het lijkt alsof de nadruk de komende planperiode meer ligt bij het aansturen en regisseren van gemeenten dan bij de eigen kerntaken van het waterschap. Gemeente ziet dit graag anders. In plaats van sturing en dwang werken we graag samen waar taken en verantwoordelijkheden elkaar raken en overlappen.	Het spijt ons dat de gemeente Tilburg het concept WBP zo heeft geïnterpreteerd. Dit signaal heeft het waterschap van meerdere gemeenten gekregen. De watertransitie is een enorme opgave die geen partij alleen kan realiseren. Het waterschap is voornemens om 100 miljoen euro extra te investeren komende planperiode en 53fte te groeien, om onze taken uit te voeren en partners te ondersteunen (aanvullend op de huidige	Ja	Zie zienswijze gemeente Eindhoven en bijlage 1 van deze Nota van Inspraak.

Nota van Inspraak – behorende bij Ontwerp Waterbeheerprogramma 2022-2027 van Waterschap De Dommel (november 2021)

Gemeente Tilburg (vervolg)		meerjarenbegroting). Uiteraard zetten we in op een optimale samenwerking waar mogelijk om de ambitie te verwezenlijken. Zie tevens onze reactie op de zienswijze van de gemeente Eindhoven.		
	3. Gemeente ziet graag meer duidelijkheid over de concrete financiële bijdrage in diverse projecten. Bij een gezamenlijke ambitie hoort, naar onze mening, een gezamenlijke investering.	Het WBP betreft een visiedocument. Een overzicht van concrete financiële bijdragen in projecten volgt bij de begroting en uitvoeringsprogramma's van het waterschap. Gezamenlijke investeringen horen daarbij tot de mogelijkheden. Concrete afspraken met gemeenten maken we in de projecten en uitvoeringsagenda's met gemeenten.	Nee	
Gemeente Valkenswaard	Zie punten 1 tot en met 6 van de gemeente Eindhoven.	Zie antwoorden 1 tot en met 6 bij de zienswijze van de gemeente Eindhoven.	Nee	
Provincie Noord-Brabant	1. Steun en complimenten voor koers.	Het waterschap dankt de provincie voor haar steun voor onze koers. Draagvlak voor de koers is essentieel om gezamenlijk resultaten te behalen.	Nee	
	2. Doelbereik KRW: De concrete doelstellingen wat betreft de KRW, en de doorkijk naar de realisatie, worden gemist in het WBP.	Het waterschap heeft met het WBP een visiedocument opgesteld. De KRW opgave is integraal onderdeel van deze visie. De doorkijk naar de realisatie maken we in de maatwerkovereenkomst met de provincie en in onze jaarlijkse uitvoeringsprogramma's. Zie tevens antwoord 1 van de zienswijze van de BMF e.a.	Nee	
	3. We vragen u in de programmering (en bijbehorende prioritering) van het WBP rekening te houden met de versnelde aanpak stikstof.	De aanpak stikstof is onderdeel van de afspraken die het waterschap en provincie gezamenlijk maken. In de maatwerkovereenkomst prioriteren en programmeren we als provincie en waterschap gezamenlijk. Wij nemen als waterschap de verantwoordelijkheid voor het doelbereik (stikstof) niet over.	Nee	
	4. De provincie verzoekt het waterschap om, in overleg met de provincie en de overige Brabantse waterschappen, de	Waterschap De Dommel neemt actief deel aan het bestuursconvenant grondwater, met partners uit het Breed Bestuurlijk	Ja	<i>Hoofdstuk 1, Onze werkwijze in het veld, pag. 12:</i> We pakken onze rol op gebied van

<p>Provincie Noord-Brabant (vervolg)</p>	<p>(tussen)uitkomsten van het bestuursconvenant en de adviescommissie droogte op te nemen in het definitieve WBP.</p>	<p>overleg Grondwater (BBG). De afspraken die in dit convenant zijn opgenomen, zijn in lijn met de koers van het Ontwerp-WBP. Het waterschap wil een expliciete verwijzing van het convenant opnemen in het definitief WBP, en tekstueel zoveel als mogelijk aansluiting zoeken bij de terminologie van het convenant. Het Algemeen Bestuur van Waterschap De Dommel heeft middels een amendement besloten om het woord “tenminste” uit het grondwaterconvenant te vervangen in het WBP voor de woorden “in beginsel” [betreft de zin: ‘Dit betekent dat de optelling van alle aanvullingen <i>tenminste</i> gelijk is aan de optelling van alle onttrekkingen gerekend over iedere periode van twee jaren.’].</p>	<p>grondwaterbeheer: we sturen steviger door met hulp van deelstroomgebiedsanalyses en aan de hand van beleid, plantoetsing en lobby sturen we steviger op meer water vasthouden, infiltreren, de <i>gewenste grondwaterstand</i> en het terugdringen van het grondwatergebruik <i>in de gebieden</i>.</p> <p><i>Hoofdstuk 6, pag 48:</i></p> <p>Hoe maken we het verschil in 2027?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Eind 2027 zien we een aantoonbare trendbreuk in de verdroging in ons gebied. Samen met onze gebiedspartners zijn forse maatregelen genomen voor waterconservering. 2. In 2027 is het grondwater meer in balans en laat het grondwaterpeil een positieve trend zien. <i>Dit betekent dat de optelling van alle aanvullingen in beginsel gelijk is aan de optelling van alle onttrekkingen gerekend over iedere periode van twee jaren.</i> Inspanningen zijn verricht door het waterschap en de partners uit het <i>Breed Bestuurlijk overleg Grondwater in Brabant, conform het bestuursconvenant Grondwater, dat in december 2021 wordt vastgesteld.</i> In lijn met dit convenant de afspraken uit Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg, is onze ambitie om de gemiddelde voorjaars grondwaterstand te laten stijgen met 10 cm, <i>ten opzichte van referentiejaar 2002 (zoals ook in de Europese Kaderrichtlijn Water wordt gehanteerd).</i> In de lagere en in sommige gevallen nu al natte delen van ons beheergebied kan dat misschien minder, maar op de flanken en hogere delen kan dit oplopen tot meerdere decimeters of meer <i>(35cm)</i>. 3. In 2027 zijn we door inzet van slimme en innovatieve technieken <i>en</i>
--	---	--	---

<p>Provincie Noord-Brabant (vervolg)</p>			<p>innovatieve projecten beter in staat om te sturen in het watersysteem. Data is op orde en is breed toegankelijk voor grondgebruikers en gebiedspartners. Zo kunnen we effecten van droogte (en wateroverlast) minimaliseren.</p> <p>Hoofdstuk 6, pag. 55 Door maatregelen op het gebied van waterconservering, infiltratie, efficiëntere watergift en bodemverbetering neemt de vraag naar grondwater mogelijk af. We stimuleren dergelijke innovatieve maatregelen en water- of ecosysteemdiensten. We weten op voorhand niet of alle waterconserverende maatregelen in een zodanig tempo worden gerealiseerd dat er voldoende buffer in de grondwatervoorraad ontstaat en het watersysteem herstelt. Parallel onderzoeken we welke mogelijkheden er zijn om onttrekkingen uit grondwater (waaronder beregening en kleine onttrekkingen waar het waterschap bevoegd gezag voor is) verder te reguleren als dat nodig is, redenerend vanuit een toekomstbestendige (grond)waterhuishouding en in samenhang met andere maatregelen die worden genomen door partners van het Breed Bestuurlijk overleg Grondwater. Daarnaast verrichten we in 2022 een trendanalyse naar grondwater in Brabant, waarmee het inzicht in de huidige grondwatertoestand én het verloop vanaf het jaar 2009 wordt vergroot. Op basis van deze inzichten kunnen kwantitatieve kaders en doelen worden geformuleerd.</p>
--	--	--	---

Provincie Noord-Brabant (vervolg)	5. Wij dringen er bij u op aan in uw activiteiten (meer) bewust te zijn van uw eigen taak en rol in het drinkwaterbelang.	Het drinkwaterbelang heeft zeker onze aandacht. Daartoe maken we tevens nadere afspraken met het drinkwaterbedrijf. Het staat minder expliciet in het Ontwerp-WBP. We nemen dit op in het definitieve WBP. We verwijzen u graag naar de zienswijze van Brabant Water.	Ja, zie zienswijze Brabant Water	
	6. De provincie ziet graag een expliciete verwijzing naar de samenwerking met en tussen de werkregio's op het schaalniveau van Zuid-Nederland (Brabant en Limburg) terug in het definitieve WBP.	Het waterschap zal dit punt expliciet opnemen in het WBP, waarmee De Dommel de samenwerking niet alleen in de praktijk maar ook in het WBP erkent.	Ja	Op pagina 17 toevoegen, vierde alinea: Het waterschap en gemeenten werken samen in een drietal werkregio's, als onderdeel van DPRA. Werkregio's werken samen op de schaal van Zuid-Nederland (Brabant-Limburg). Hiertoe wordt een Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie Zuid-Nederland opgesteld.
	7. De provincie ziet graag een actievere rol bij vitale bodem gezien het belang van een goede bodemstructuur en –kwaliteit voor het watersysteem.	Het waterschap en de provincie maken hierover afspraken in de maatwerkovereenkomst. We passen het Waterbeheerprogramma hierop aan.	Ja	<i>Op pag. 15, inleiding:</i> Of het nu gaat om de natuur, de energietransitie, landbouwtransitie, een vitale bodem of de overgang naar een circulaire economie: in veel gevallen speelt water een sleutelrol in de maatschappelijke opgaven. <i>Pag. 19:</i> Een vitale bodem heeft minder input, zoals gewasbeschermingsmiddelen, nodig dan een verstoorde bodem. Ondanks het belang van een goede bodemstructuur en –kwaliteit voor het watersysteem, beschouwen we een vitale bodem primair als de verantwoordelijkheid van de eigenaar en gebruiker. Wij stimuleren een vitale bodem door het inzetten op en het financieel ondersteunen van innovaties en andere maatregelen, zoals het maaisel uit de sloten beschikbaar stellen voor het land. We dragen kennis uit vanuit projecten en programma's naar partners in het gebied, bijvoorbeeld via de Bedrijfs Bodem- en Waterplannen, het

Provincie Noord-Brabant (vervolg)			Plattelandsontwikkelingsprogramma en het kennisprogramma 'BodemUp'. Indien we tegen belemmerende regelgeving aanlopen, stellen we dit aan de orde. Samen met de provincie Noord-Brabant streven we naar een structurele aanpak en een duurzame beweging van grondeigenaren op dit thema, met als doel om het organische stofgehalte van de bodem te verhogen. Daarbij opgemerkt dat de eigenaar en gebruiker van gronden primair verantwoordelijk blijven voor de kwaliteit van de bodem.
-----------------------------------	--	--	---

Zienswijze van het drinkwaterbedrijf

Inspreker	Inhoudelijke punten zienswijzen	Reactie waterschap	Reden tot aanpassing?	Evt. aanpassing WBP5
BrabantWater	<p>1. Het drinkwaterbedrijf ziet graag in het beleid opgenomen dat aanvulling van grondwater voor de drinkwatervoorziening onderdeel is van het waterbeheer door het waterschap als onderdeel van de zorgplicht.</p>	<p>Het waterschap erkent het belang van een duurzame drinkwatervoorraad en maakt zich met de watertransitie sterk om het grondwater aan te vullen, Om te komen tot een duurzame drinkwatervoorziening zijn meer mogelijkheden dan enkel grondwateraanvulling en het waterschap wil naast haar inzet voor grondwateraanvulling graag samen met Brabant Water en andere partners zoeken naar combinaties van maatregelen om een duurzame drinkwatervoorziening veilig te stellen..</p>	Ja	<p>Tekstvoorstel (pag 54 – als tekst bij paragraaf ‘meer water conserveren’):</p> <p><i>Maatregelen die we nemen voor de drinkwatervoorziening</i> <i>Het drinkwaterbedrijf Brabant Water heeft de maatschappelijke taak drinkwater te leveren aan de inwoners en bedrijven binnen het gebied van waterschap de Dommel. Daartoe wordt in ons beheergebied drinkwater gewonnen uit middeldiep en diep grondwater. Het waterschap draagt mede verantwoordelijkheid voor het bereiken van een goed functionerend watersysteem. Daaronder valt ook het duurzaam aanvullen van bronnen voor drinkwater, ook ten tijde van een veranderend klimaat. Om te komen tot een duurzame drinkwatervoorziening is meer nodig dan grondwateraanvulling en drinkwaterwinningen uit het grondwater. Het oppompen van diep grondwater heeft namelijk een hydrologisch effect op het oppervlaktewatersysteem en</i></p>
	<p>2. Het drinkwaterbedrijf vraagt het beoogde effect van het beleid toe te lichten waarmee wordt bijgedragen aan de veiligstelling van de drinkwaterbronnen voor de toekomst.</p>	<p>Zie antwoord 1 van deze zienswijze.</p>	Ja	
	<p>3. Ten aanzien van grondwaterkwaliteit mist BrabantWater specifieke aandacht voor de gebiedsdossiers van grondwaterbeschermingsgebieden voor drinkwaterbronnen. Het bedrijf vraagt het waterschap aan te geven welke maatregelen worden genomen om de doelstellingen uit de gebiedsdossiers te behalen.</p>	<p>Zie antwoord 1 van deze zienswijze.</p>	Ja	

<p>BrabantWater (vervolg)</p>			<p>kent grenzen, die door de provincie Noord-Brabant worden bewaakt. Het kennen van elkaars belangen om te komen tot een duurzame drinkwatervoorziening is essentieel.</p> <p><i>Wat betekent dit voor ons handelen</i></p> <p>De komende jaren gaan Brabant Water, de provincie Noord-Brabant en Waterschap De Dommel grensontkennend samenwerken om samen de noodzakelijke stappen te zetten in de watertransitie. We maken concrete afspraken voor de komende twee jaar, om vervolgens met adaptief programmeren afspraken en activiteiten bij te stellen waar nodig. Onderdeel van deze afspraken is het verkennen en voorbereiden van een pilot, waarbij alternatieven voor grondwater worden gezocht als bron voor bestaand grondwatergebruik door de industrie.</p> <p>Pag 44, eerste alinea. Dit is nodig om het grondwater te beschermen en een passend gebruik van het water mogelijk te maken, zoals de bescherming van de waterkwaliteit in de middeldiepe drinkwaterbronnen.</p>
-----------------------------------	--	--	---

BrabantWater (vervolg)	4. BrabantWater vraagt het waterschap nader te duiden hoe we een betere registratie en een op de waterbalans afgestemd beheer van grondwateronttrekkingen voor beregenen en kleine onttrekkingen vorm geven.	Het Ontwerp-Waterbeheerprogramma betreft de visie van het waterschap, over de richting van het waterschap en het waterbeheer in de toekomst. De vraag <i>hoe</i> het beregeningsbeleid en het beleid van kleine onttrekkingen concreet wordt vorm gegeven, vraagt om nadere uitwerking. Het waterschap zal zijn bestuur en de partners in het Breed Bestuurlijk overleg Grondwater (waaronder Brabant Water) hierover nader informeren.	Nee	
---------------------------	--	---	-----	--

Zienswijzen vanuit de landbouwsector

Inspreker	Inhoudelijke punten zienswijzen	Reactie waterschap	Reden tot aanpassing?	Evt. aanpassing WBP5
Bedrijf A	<p>1. Projecten worden anders uitgevoerd dan berekend en met verkeerde uitgangspunten. Daarbij wordt de Buulder Aa als voorbeeld genomen. Inspreker maakt zich zorgen over wateroverlast (door verondiepen herinrichting van het beekdal, kwelwater) en bodemdaling in Buulder Aa. Inspreker mist in het WBP de tafelgesprekken met grondeigenaren van gronden in de beekdalen.</p>	<p>De inspraakprocedure betreft een zienswijze op het Waterbeheerprogramma, dat een visiedocument behelst en de koers van het waterschap beschrijft. Bezwaren tegen specifieke situaties in projecten passen niet in deze inspraakprocedure. Het waterschap begrijpt dat u zich zorgen maakt ten aanzien van wateroverlast in de beekdalen. Wij willen met dit Waterbeheerprogramma transparant zijn over de richting waar we als waterschap heen gaan en de gevolgen voor het waterbeheer. Klimaatverandering en watersysteemherstel gaat gepaard met meer ruimte voor water. In de gebiedsgerichte aanpak gaan wij in gesprek met grondeigenaren en andere belanghebbende over de inrichting van gebieden en het waterbeheer. Daarbij zoeken we de balans tussen de doelen Droge Voeten en Voldoende Water. Dit staat ook zo vermeld in het WBP, onder uitgangspunt 3 van onze werkwijze (pagina 12).</p>	Nee	
	<p>2. Voor de agrariër in het beekdal is het onacceptabel als het WBP wordt aangenomen, waarbij de beekdalen zijn aangewezen als waterberging en reserveringsgebieden. Kan de agrarische sector in beroep tegen het WBP?</p>	<p>Op 1 juli 2014 is de Waterwet gewijzigd. Door deze wetswijziging is het niet meer mogelijk om tegen een Waterbeheerprogramma in beroep te gaan bij de rechter. Overigens is de kaart over waterbergingen (pag. 33) gebaseerd op de interim omgevingsverordening van de provincie</p>	Nee	

<p>Bedrijf A (vervolg)</p>		<p>Noord-Brabant en via hun website in detail in te zien. De kaart in het Waterbeheerprogramma geeft geen rechten en plichten aan gebruikers, maar geeft wel een goed beeld over waar ruimte voor waterberging gevraagd wordt. De interim omgevingsverordening van de provincie is sturend ten aanzien van bestemmingsplannen, niet het Waterbeheerprogramma.</p>		
	<p>3. Pak alle overstorten aan.</p>	<p>Het waterschap is blij met uw steun voor de aanpak van overstorten. Het waterschap zet zich in om alle overstorten zo min mogelijk te gebruiken. We zijn hierin mede afhankelijk van gemeenten, aangezien zij verantwoordelijk zijn voor een deel van de overstorten in ons beheergebied. Het waterschap zal zich daarnaast inzetten om overstorten met specifieke knelpunten komende periode op te lossen.</p>	<p>Nee</p>	
<p>Bedrijf B</p>	<p>1. Ondernemer is geen voorstander van het verhogen van de grondwaterstanden.</p>	<p>Het is de sterke overtuiging van het waterschap dat hogere grondwaterstanden iedereen ten goede komt, aangezien watersysteemherstel op de lange termijn duurzaam is en bijdraagt aan klimaatadaptatie. We kijken daarbij naar het gehele watersysteem en nemen maatregelen in samenhang en in samenspraak met partijen in het Breed Bestuurlijk overleg Grondwater (zie tevens de reactie op de zienswijze van de provincie Noord-Brabant). Het is de taak van het waterschap om een afweging te maken tussen <i>alle</i> belangen in het waterbeheer en een balans te vinden in de doelen van Droge Voeten en Voldoende Water, dit zullen we explicieter opnemen in het WBP. Als we zien dat er onevenredig nadeel of onacceptabele schade optreedt</p>	<p>Ja</p>	<p>Pag 12, vierde alinea Maatregelen die we als waterschap voorstaan voor watersysteemherstel zijn de herinrichting van de kleinere watergangen op de flanken en de hoge zandruggen, zodat ze meer water vasthouden. Hierbij moet een balans gevonden worden om zoveel mogelijk water vast te houden zonder dat de kans op wateroverlast en de gevolgen ervan uit het oog worden verloren. Pag 51, vijfde bullet We voeren samen met de grondgebruikers maatregelen uit om de afvoer van de B- en</p>

Bedrijf B (vervolg)		voor één of meerdere gebruikers, staan we de gebruikers bij in deze transitieperiode. Zo vergroten we het handelingsperspectief van deze gebruikers. Denk aan subsidieregelingen, zoals de klimaatbufferregeling en afkoppelbijdragen, kennisdeling, vergoeding voor ecosysteemdiensten, mitigatiemaatregelen en het cofinancieren van gewenste innovaties. In geval van compensatie hebben we een nadeelcompensatie- en natschaderegeling.		C-watergangen op de hoge flanken zo veel mogelijk te stremmen door sloten, greppels of andere ontwateringsmiddelen te dempen, te verontdiepen of op te stuwen. Waar het kan staan we in overleg extensivering van het beheer toe. <i>In deze ontwikkelingen wordt de kans op schade bij wateroverlast als er veel neerslag valt meegenomen in de afweging en inrichting.</i>
	2. Bebouwd gebied moet het water binnen het lokale systeem laten infiltreren.	In beginsel ondersteunen we deze denkwijze. We hanteren het principe 'elke druppel telt en laten infiltreren waar deze valt'. We stimuleren initiatieven die hier invulling aan geven.	Nee	
	3. Ondernemer wilt dat het waterschap compenseert voor gronden die niet meer voor landbouw kunnen worden gebruikt met andere gronden.	Wij begrijpen uw verzoek. Het waterschap zal in de gebieden maatwerk bieden, met betrekking tot maatregelen, inrichtingsvraagstukken en naar grondeigenaren. Grondruil hoort daarbij tot de mogelijkheden.	Nee	
	4. Behoud voldoende capaciteit in beken (dus niet versmallen of verondiepen), tbv water vasthouden in droge perioden en afvoercapaciteit.	Diepe beken betekent dat water snel wordt afgevoerd. Water vasthouden vraagt juist om het dempen of verondiepen van sloten en beken, waarbij oog is voor het risico op wateroverlast. In beekherstelprojecten wordt ruimte gereserveerd voor het gericht opvangen / bergen van water in het beekdal. Het slim en snel kunnen sturen aan het watersysteem (tijdig water afvoeren in geval van calamiteiten) blijft gelijktijdig van belang en onderdeel van onze aanpak, zoals u in het WBP kunt lezen. Daarmee zoeken we telkens naar de juiste balans en het bieden van maatwerken tussen de doelen Droge Voeten en Voldoende Water.	Nee	

Bedrijf B (vervolg)	5. Maatregelen als het verondiepen van de sloot, afgraven van gronden en slecht onderhoud zijn slecht voor de beekprik.	De beekprik is een soort die wettelijk beschermd is (Natura2000). Waar de beekprik voorkomt houdt het waterschap hier rekening mee in zijn plannen en ten aanzien van het beheer. Bij de uitvoering van beekherstelprojecten, zoals bijvoorbeeld in de Keersop, is verbetering van het leefgebied van de beekprik één van de doelstellingen.	Nee	
	6. Ondernemer is geen voorstander van het beperken van het beregeningsbeleid.	We hebben als waterschap een afweging te maken tussen alle belangen van het waterbeheer. Voor een toekomstbestendige waterhuishouding is het noodzakelijk dat we naast waterconserveringsmaatregelen onderzoeken hoe we het onttrekkingsbeleid kunnen aanpassen, in lijn met de watertransitie én met behoud van toekomstperspectief voor de landbouw. Dit doen wij in samenhang en in samenspraak met de partners uit het Breed Bestuurlijk overleg Grondwater.	Ja	Zie zienswijze provincie Noord-Brabant op het punt van grondwater.
	7. Grootste schade aan bodemkwaliteit wordt vergeten en betreft verkeerde keuzes in grondbeleid, zoals verkeerd verschralingsbeleid.	Op pagina 19 van het WBP leest u hoe het waterschap gebruikers wil stimuleren om te komen tot een vitale bodem(kwaliteit). Het is niet onze ambitie om de bodemkwaliteit te verslechteren via verschralingsbeleid.	Nee	
Bedrijf C	Ondernemer doet een dringend beroep op het waterschap dat het voorkomen van wateroverlast voor landbouw op nr 1 blijft staan. Voor landbouwgrond is wateroverlast een ramp en niet acceptabel, het is voor het bedrijf van het grootste belang dat zij prima gewas telen om nog rendabel te kunnen werken. De basis voor een goed gewas is dat ondernemer in het voorjaar op tijd voldoende droog land kunnen bewerken, dit is belangrijk voor de structuur en de vruchtbaarheid van de grond.	Het is de overtuiging van het waterschap dat hogere grondwaterstanden iedereen ten goede komt, aangezien watersysteemherstel op de lange termijn duurzaam is en bijdraagt aan klimaatadaptatie. Daarnaast is het de taak van het waterschap om een afweging te maken tussen <i>alle</i> belangen in het waterbeheer. In de gebieden bieden we maatwerk en is het zoeken naar een balans tussen de doelen Droge Voeten én Voldoende Water. Als we zien dat er onevenredig nadeel of onacceptabele schade optreedt voor één of meerdere	Ja	Zie de zienswijze van bedrijf B en zie tevens de zienswijze van de provincie Noord-Brabant op het punt van grondwater.

Bedrijf C (vervolg)		gebruikers, staan we de gebruikers bij in deze transitieperiode. Zo vergroten we het handelingsperspectief van deze gebruikers		
Bedrijf D	1. De ambitie die uitgesproken wordt in het WBP is veel te hoog en verre van realistisch volgens de maatschap. De landbouw in de lagere gebieden wordt opgeofferd voor de landbouw in de hogere droogtegevoelige gebieden. Er is onvoldoende respect voor bestaand gebruik.	Het is de overtuiging van het waterschap dat hogere grondwaterstanden iedereen ten goede komt, aangezien watersysteemherstel op de lange termijn duurzaam is en bijdraagt aan klimaatadaptatie. Daarnaast is het de taak van het waterschap om een afweging te maken tussen <i>alle</i> belangen in het waterbeheer. In de gebieden bieden we maatwerk en is het zoeken naar een balans tussen de doelen Droge Voeten én Voldoende Water. Als we zien dat er onevenredig nadeel of onacceptabele schade optreedt voor één of meerdere gebruikers, staan we de gebruikers bij in deze transitieperiode. Zo vergroten we het handelingsperspectief van deze gebruikers.	Ja	Zie de zienswijze van bedrijf B en zie tevens de zienswijze van de provincie Noord-Brabant op het punt van grondwater.
	2. In het Ontwerp WBP 5 wordt te weinig aandacht besteed aan de ontwatering en teveel aan water vasthouden. Hierdoor vind er kapitaalsvernietiging plaats. Derhalve verzoekt de maatschap de stelling :”Functie past zich aan het bodem- en watersysteem aan” uit het WBP te schrappen.	Zie het antwoord hierboven.		
	3. Het is volgens de maatschap ongewenst om gestuurde waterbergingen in te zetten als waterbuffer. Als zodanig zijn de gestuurde waterbergingen niet vergund.	Het is de ambitie van het waterschap om slimmer met bestaande ruimte voor water om te gaan. Het inzetten van een gestuurde waterberging als buffer vraagt om nadere uitwerking en een expliciet besluit van het dagelijks bestuur per waterberging. Het evt. aanpassen van vergunningen zal hier onderdeel van zijn.		
Nederlandse Melkveehouderij Vakbond	1. Kosten. Dit plan stevent af op een onredelijke lastenverhoging voor de agrariër. Zij betalen als bedrijf, via de gebouwen en als burger .	Het debat en besluitvorming over de kostenverdeling volgt dit najaar in de vergadering van het Algemeen Bestuur. Daarbij streeft het waterschap naar een evenredige lastenverdeling. Het is nu nog te	Nee	

Nederlandse Melkveehouderij Vakbond (vervolg)		voorbarig om deze conclusie te trekken.		
	2. De NMV heeft grote zorgen over de stelling 'Functies passen zich aan het bodem- en watersysteem aan. Heb meer aandacht voor bestaand gebruik, anders volgt een enorme kapitaalvernietiging.	Het waterschap heeft oog voor bestaand gebruik. Zoals u kunt lezen in onze werkwijze (pagina 11 en verder) vervult het waterschap meerdere rollen. Naast onze rol als activerende overheid (kaderstellende rol), stimuleren en ondersteunen we gebruikers om mee te veranderen. Kapitaalvernietiging is niet ons doel, we streven naar toekomstperspectief voor de agrariër (inclusief de melkveehouders).	Nee	
	3. Het reguleren - lees afbouwen - van het beregeningsbeleid is onacceptabel. Het aandeel van de landbouw is relatief laag, terwijl andere industriële gebruikers nauwelijks aandacht krijgen of anoniem blijven (vergelijkbaar met stikstof). Waarom ontbreekt concrete informatie over grondwateronttrekkingen in dit plan naar sector en locaties?	Het waterschap gaat komende planperiode het onttrekkingsbeleid uit grondwater onderzoeken. Dit doen wij in afstemming met partners in het Breed Bestuurlijk overleg grondwater, zodat het grondwaterbeleid integraal wordt benaderd en alle partijen een aandeel leveren. Het WBP betreft een visiedocument over de ambities van het waterschap. Het gaat te ver om informatie naar sector en locaties t.a.v. grondwateronttrekkingen op te nemen in dit document.	Ja	Zie de zienswijze van de provincie Noord-Brabant op het punt van grondwater.
	4. Biodiversiteit. Melkveebedrijven worden door wetgeving geacht 80% gras te hebben als derogatievoorwaarde. Het is een aanbeveling om met ons mee te lobbyen in de EU om meerdere milieugunstige gewassen toe te staan ter verbetering van de biodiversiteit. Biodiversiteit is belangrijk maar regelmatig zien we stellingen uit gebruikte onderzoeken die genuanceerd worden door nader onderzoek, omdat de steekproef niet representatief was. Zo ook 75% insecten die verdwenen zouden zijn uit het waterbeheerplan, dit is met een publicatie in Science van 24-4-2020 behoorlijk getemperd.	Ongeacht de nuancerings van nadere onderzoeken, beschouwt het waterschap de sterke achteruitgang van biodiversiteit als een feit. Het waterschap wil bijdragen aan het herstel hiervan.	Nee	
5. Extensivering, kringlooplandbouw e.d. zijn geen waterschapstaken om te stimuleren. Dit betreffen niches die niet geschikt zijn voor de hele sector. Het is niet reëel om op extensivering	Het waterschap begrijpt dat er meerdere vormen van bedrijfsvoering in de landbouw mogelijk zijn en naast elkaar blijven bestaan. Het waterschap wil naar iedereen duidelijk	Nee		

Nederlandse Melkveehouderij Vakbond (vervolg)	in te zetten als er zoveel druk op het areaal landbouwgrond is voor andere maatschappelijke wensen.	zijn over de kaders die nodig zijn voor een toekomstbestendig waterhuishouding, waarbinnen iedere ondernemer zelf een afweging kan maken. Aanvullend worden vormen van duurzame landbouw door het waterschap gestimuleerd, aangezien dit past in de beweging die het waterschap voorstaat.		
	6. De bufferzones langs watergangen kunnen een grote ongewenste impact hebben op de agrarische bedrijven. Het is overigens bekend dat de ondiepe wateren minder schoon water hebben dan de wat diepere watergangen. Vernatting van beekdalen levert meer dierziekten op zoals leverbot die vervolgens met medicijnen behandeld moeten worden en er geen melk geleverd mag worden.	Hierover gaan we met grondeigenaren en gebruikers in het beekdal over in gesprek. Aan de hand van de gebiedsgerichte aanpak krijgen we gezamenlijk zicht op de maatregelen in een gebied en de gevolgen voor belanghebbenden in dat gebied. Het waterschap wil niet op voorhand bufferzones langs watergangen uitsluiten, omdat ze nodig kunnen zijn in een toekomstbestendige waterhuishouding.	Nee	
	7. De NVM heeft enkele bedenkingen en vragen over gekozen richtingen in het: - Als men in Brabant veel meer bos wil aanleggen, gaat dat ten koste van het beschikbare water. - De plaagsoorten, de exoten, zonder natuurlijke vijanden hebben een actievere bestrijding nodig. - in plaats van waterberging op landbouwgrond dient er zoveel mogelijk waterberging in stedelijk gebied plaats te vinden. - legt het waterschap een relatie met het hondenuitlaat-beleid van gemeenten? - Wij adviseren dat er meer gemeten gaat worden, ter verbetering van de onderbouwing van rekenmodellen.	Bedankt voor uw bedenkingen en vragen. Het waterschap maakt een belangenafweging van alle belangen in het beheergebied. Daarbij willen we zoveel mogelijk voorkomen dat gebruikers hun lasten afwentelen op andere gebruikers. Uw laatste punten gaan ons inziens te ver in detail om op te nemen in het WBP.	Nee	
ZLTO	1. Klimaatverandering betreft een maatschappelijke (internationale) transitie. ZLTO ziet de worsteling tussen de ambitie van het waterschap om veranderingen aan te jagen en zijn beperkingen daarin. Het WBP wekt de indruk dat De Dommel dit wil compenseren door extra accent te leggen op de	Het waterschap ziet klimaatverandering en de watertransitie net als u als maatschappelijke opgaven. Daarbij doen wij datgeen wat in ons vermogen ligt om de watertransitie vorm te geven. Het waterschap herkent zich niet in het beeld	Nee	

ZLTO (vervolg)	<p>verhoging van het grondwaterpeil in het buitengebied, ook op plekken waar dat vanuit agrarisch oogpunt niet nodig of zelfs onwenselijk is, en op de agrarische beregening. Daarmee wordt het onvermogen om maatschappij-breed te acteren afgewenteld op één sector, namelijk de agrarische. Als dit zo bedoeld is, vindt ZLTO dit onevenwichtig beleid.</p>	<p>dat u schetst dat de watertransitie eenzijdig wordt afgewenteld op één sector, de agrariër. De watertransitie vraagt van iedereen een aanpassing in het waterbeheer. Inwoners, bedrijven, landbouw, natuur en overheden.</p>		
	<p>2. ZLTO pleit er voor om water uit het lageregelegen beekdal weer terug te brengen naar de flanken en hogere koppen, zodat het daar kan worden toegevoegd aan het grondwater.</p>	<p>In het Ontwerp-WBP staat het volgende vermeld: “We stimuleren onderzoek naar innovatieve oplossingen voor aanvullingen van diepere grondwaterpakketten.” (p. 55) Het waterschap ziet uw suggestie als één van deze mogelijkheden en wordt meegenomen in de uitwerking van het Waterbeheerprogramma. Daarbij maakt het waterschap een afweging tussen haalbaarheid en betaalbaarheid.</p>	Nee	
	<p>3. ZLTO pleit dat de hoge prioriteit voor waterconservering duidelijker zijn weerslag moet krijgen in het WBP.</p>	<p>In het WBP wordt de prioriteit voor waterconservering reeds weergegeven: “Vooraf een forse inzet op extra waterconservering en aanvulling van het grondwater is de komende planperiode noodzakelijk. Dit is de motor in zowel het landelijke als stedelijke gebied.” (pagina 47 van het WBP).</p>	Nee	
	<p>4. ZLTO pleit voor vergaande maatregelen ten aanzien van waterconservering, o.a. middels sub irrigatie-systemen en vergunningen, en zien beregenen als noodzakelijk sluitstuk voor een toekomstbestendige agrarische bedrijfsvoering. Het potentieel van de agrarische sector aan de pluszijde is véél groter dan dat aan de minzijde bespaard kan worden door minder beregening. ZLTO spreekt van een verouderd inflexibel beregeningsbeleid dat geen ruimte biedt voor beloning dan wel een concreet handelingsperspectief voor de agrariër. Daar is behoefte aan.</p>	<p>Het waterschap deelt uw pleidooi voor vergaande maatregelen ten aanzien van waterconserveringsmaatregelen, zoals u kunt lezen in het WBP. Parallel hieraan onderzoeken we het onttrekkingsbeleid (incl. beregeningsbeleid), zodat dit meegroeit met de watertransitie. Onderdeel hiervan is een toekomstperspectief voor de agrariër.</p>	Nee	

<p>ZLTO (vervolg)</p>	<p>5. De landbouw wordt geconfronteerd met hogere grondwaterstanden. Maak concreet hoe de grondgebruiker daadwerkelijk wordt geholpen in deze transitie. Maak de beloning langjarig en toekomstbestendig ipv enkel een vergoeding van gedeelde inkomsten. ZLTO hoopt dat het Bedrijfsbodem- en waterplan, dat nu in ontwikkeling is, kan bijdragen aan concreet handelingsperspectief van individuele agrariërs.</p>	<p>In de uitwerking van het WBP wordt het waterschap concreet ten aanzien van onze stimulerende rol richting de grondgebruiker. Het waterschap wil gebruikers in de transitieperiode ondersteunen en toekomstperspectief bieden, in ons streven naar een duurzaam en houdbaar watersysteem. Duurzame oplossingen vormen onderdeel van de zoektocht waarin we samen moeten optrekken. Langjarige beloningen als middel zullen we gezamenlijk verkennen. Daarbij moet het waterschap kosteneffectief optreden en verantwoording af kunnen leggen over belastinggelden.</p>	<p>Nee</p>	
<p>ZLTO Kempengrens</p>	<p>1. Wij als bestuur ZLTO Kempengrens willen nadrukkelijk aangeven dat binnen onze afdeling (gemeenten Reusel-De Mierden en Bladel) er in een periode van aanhoudende droogte onze gewassen berekend moeten kunnen worden.</p>	<p>We hebben als waterschap een afweging te maken tussen alle belangen van het waterbeheer. Voor een toekomstbestendige waterhuishouding willen we naast waterconserveringsmaatregelen onderzoeken hoe we het onttrekkingsbeleid kunnen aanpassen, in lijn met de watertransitie én met behoud van toekomstperspectief voor de landbouw.</p>	<p>Nee</p>	
	<p>2. Het Waterschap mag niet bepalen welke teelt waar en wanneer zou mogen plaatsvinden.</p>	<p>Eens. Dit wordt ook expliciet door het waterschap erkend in het WBP (zie pagina 11).</p>	<p>Nee</p>	
	<p>3. De ZLTO Kempengrens denkt dat regenwater vanuit het stedelijk gebied terug moet worden gebracht naar het landbouwgebied en niet moet worden afgevoerd via kanalen en rivieren en in de Noordzee verdwijnt.</p>	<p>Het waterschap steunt in zijn algemeenheid uw oproep om water zoveel mogelijk lokaal te infiltreren of vast te houden in plaats van af te voeren. Dank voor uw suggestie.</p>	<p>Nee</p>	
	<p>4. Boeren en tuinders moeten water kunnen sturen - vasthouden als het kan en loslaten als het moet - om schade te voorkomen.</p>	<p>'Als het kan' en 'als het moet' zijn subjectieve begrippen. Het waterschap wil een eenduidige set van richtinggevende kaders en spelregels voor grondgebruikers voor het sturen aan het waterbeheer, daar waar het waterschap niet zelf stuurt aan het watersysteem (zie pagina 51 van het WBP).. Uiteraard blijft maatwerk mogelijk, maar we</p>	<p>Nee</p>	

		willen willekeur voorkomen en integrale afwegingen maken in het waterbeheer. We maken daarbij gebruik van kennis van de boer en waar mogelijk wordt bewegingsruimte gegeven.		
ZLTO Dommel Aa	1. Uit agrarisch oogpunt achten wij het op veel plaatsen niet wenselijk om het grondwaterpeil zonder overleg met gebruikers in het gebied permanent te verhogen in verband met een te hoog risico op teeltschade. In de Boxtelse beekdalen wordt volop landbouw bedreven en diverse gewassen geteeld.	Het waterschap zal in gesprek treden met gebruikers in het gebied, als onderdeel van de gebiedsgerichte aanpak.	Nee	
	2. Zorg bij calamiteiten zoals in 2016 voor een snelle afvoer van overtollig regenwater om schade te voorkomen.	Het waterschap blijft zich inzetten voor het voorkomen van ernstige calamiteiten, zoals in 2016. Dit wordt ook door het waterschap erkend in het WBP (zie o.a. pagina 35 en pagina 56).	Nee	
	3. Beregenen en de watervoorziening is en blijft tijdens droogte een absoluut noodzakelijke voorwaarde om het gewas te laten groeien en de agrarisch bedrijven toekomstbestendig te houden. ZLTO Dommel Aa pleit er voor dat het waterschap het starre ouderwetse beregeningsbeleid in zones rondom natte natuurgebieden opheft en dat zij constructief (vergunningen) mee wil werken in plannen voor de waterhuishouding rondom percelen en de watervoorziening op agrarische bedrijven wat weer een stimulans is voor onze leden.	Het waterschap kan niet zonder meer meegaan in uw pleidooi voor het uitgeven van vergunningen aan agrarische bedrijven. Dit betreft deels uitvoering van wettelijke kaders en per geval een belangenafweging tussen meerdere belangen. Zie tevens antwoord 6 bij de zienswijze van 'Bedrijf B'.	Nee	
	4. Goed bodembeheer kost tijd en geld. Het project Goed bodembeheer "BodemUp" met bodemadviezen is hiervan een mooi voorbeeld.	Waarvan akte. Het waterschap is voornemens om BodemUp te blijven ondersteunen en financieren.	Ja	Zie punt 7 van de zienswijze van de provincie Noord-Brabant
ZLTO Groote Heide	1. Waterschap heeft hoge ambities in een kort tijdsbestek, waar ook de nodige offers gebracht moeten worden. Helaas worden die vaak afgewenteld op de grondeigenaren in het gebied, de agrariërs. En dat is niet terecht aldus ZLTO Groote Heide.	Zie antwoord 1 bij de zienswijze van ZLTO.	Nee	

ZLTO Groote Heide (vervolg)	2. Het dwingende karakter van het WBP getuigt van weinig vrijwilligheid in deze gebieden [<i>red: kaart infiltratiegebieden pag. 33, figuur 1 landschap</i>]. Op deze manier lopen de agrariërs van het waterschap weg, terwijl ze hard nodig zijn voor het oplossen van de maatschappelijke casussen. De kunst is om samen een verdienmodel voor de sector uit te vinden, waardoor nieuwe technologieën aangeschaft kunnen worden die bijdragen aan gewenste ontwikkelingen.	In het WBP kunt u lezen dat het waterschap zich tweeledig opstelt (zie werkwijze, pagina 11). Zowel in de rol van een activerende overheid (kaderstellend) als ondersteunend, waarbij we de gewenste verandering stimuleren. Vanuit het waterschap hanteren we een grondhouding om gezamenlijk te zoeken naar toekomstperspectief voor gebruikers.	Nee	
	3. In het gebied zijn waterreserveringsgebieden (pag. 33) aangewezen op landbouwgrond terwijl natuurlijke bergingen onbenut blijven, omdat daar het water ongewenst zou zijn. Dit is onterecht en hiermee is ZLTO Groote Heide het volstrekt oneens.	De kaart over waterbergingen (pag. 33) is gebaseerd op de interim omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant en via hun website in detail in te zien. De kaart in het Waterbeheerprogramma geeft geen rechten en plichten aan gebruikers, maar geeft wel een goed beeld over waar ruimte voor waterberging gevraagd wordt. De interim omgevingsverordening van de provincie is sturend ten aanzien van bestemmingsplannen, niet het Waterbeheerprogramma. Voorts betreft dit een inspraakprocedure op de algehele plannen van het waterschap en geen zienswijze op een specifieke situatie in ons beheergebied. We zijn bekend met uw standpunt over de waterberging in uw gebied en zijn hierover reeds met elkaar in overleg.	Nee	
	4. De communicatie in het gebied is voor verbetering vatbaar.	Uw aanbeveling nemen we mee in de gebiedsgerichte aanpak.	Nee	

Zienswijzen vanuit natuurbelangen

Inspreker	Inhoudelijke punten zienswijzen	Reactie waterschap	Reden tot aanpassing?	Evt. aanpassing WBP5
Brabantse Milieufederatie, Brabants Landschap en Natuurmonumenten	1. Partijen vragen om versnelling in de aanpak en zien dit WBP als onacceptabele vertraging. Immers, de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en het Natuurnetwerk Brabant (NNB) (maar ook N2000) moeten in 2027 zijn gerealiseerd, niet in 2050. - Vanuit KRW en VHR geldt een verbeterdoelstelling om uiterlijk in 2027 een goede grondwatertoestand bereikt te hebben - Verdroging van natuurgebieden is strijdig met de Habitatrichtlijn.	In het Waterbeheerprogramma omschrijven we onze eigen ambitie en doelen en geven we invulling aan eerder gemaakte afspraken. Een toekomstbestendige waterhuishouding omvat meer dan de doelen voor de KRW. Denk bijvoorbeeld aan wateroverlast in het stedelijk gebied of een klimaatbestendige infrastructuur. Wij doen er alles aan om de doelen van de KRW te halen en zien dit als een belangrijke mijlpaal naar een toekomstbestendige waterhuishouding in 2050. Deze doelen staan elkaar niet in weg. Voor het bereiken van deze doelen zijn meerdere partijen verantwoordelijk. Mede-overheden, grondeigenaren, terrein-beherende organisaties, natuurverenigingen, bedrijven, burgers en industrie zullen allen inspanningen moeten verrichten om de doelen te realiseren. Voor een goede grondwatertoestand is het belangrijk dat er een strategisch grondwaterbeleid in Brabant komt dat kaders stelt die de waterschappen kunnen uitvoeren. Dit gaat niet alleen over beregening, maar over alle grondwaterverbruikers. Dit spoor loopt in gezamenlijkheid via het Breed Bestuurlijk overleg Grondwater waar de BMF een van de deelnemers is.	Nee	
	2. Het juridische -en beleidsinstrumentarium dat het waterschap heeft, zoals Keur, Legger,	In het Ontwerp-WBP staat vermeld (pag. 38) dat we sturen op het doel Schoon Water via	Ja	Pag. 23 (bouwstenen waterbeheer, beheer en

<p>Brabantse Milieufederatie, Brabants Landschap en Natuurmonumenten (vervolg)</p>	<p>peilbesluit, maai – en onderhoudsbestekken en vergunningenbeleid grond- en oppervlaktewater dragen bij aan een klimaat- robuust, duurzaam en ‘KRW proof’ watersysteem. De ambitie om deze instrumenten te herzien en in te zetten als onderdeel van de transitie missen partijen in dit WBP5.</p>	<p>onze vergunningen aan bedrijven of sturen op vergunningen via de omgevingsdiensten met betrekking tot lozingen van bedrijven op het watersysteem. De keur en de legger staan niet vermeld in het Ontwerp-WBP. Dit zullen we expliciet opnemen in het WBP.</p> <p>In het kader van Voldoende Water is het waterschap voornemens</p> <ul style="list-style-type: none"> - In het peilbeheer (incl. maai-beheer en onderhoudsbaggeren) een afweging te maken tussen de noodzaak tot grondwateraanvulling en de kans op ontstaan van schade bij niet afvoeren van water - In ons beheergebied is voor alle watergebruikers inzichtelijk welke maatregelen we als waterschap nemen bij droogte met de doorontwikkeling van het handelingsperspectief droogte. (p. 54) 		<p>onderhoud): Wij zetten bij ons dagelijkse beheer en onderhoud voor het watersysteem en afvalwaterketen de instrumenten in vanuit externe planvorming, vergunningverlening en handhaving. Daarbij zoeken we naar de balans tussen vooraf meedenken en goede afspraken maken (preventie) en achteraf optreden waar dat moet (repressie). <i>We zetten onze instrumenten, zoals de legger en de keur, de komende planperiode in, opdat deze ondersteunend zijn aan en mede richting geven aan de watertransitie.</i></p>
	<p>3. Doelen en opgaven zijn niet gekwantificeerd. Maatregelen kunnen concreter:</p> <p>3.1 Ontwikkel, net als voor wateroverlast en waterveiligheid, ook voor verdroging en droogte-afrekenbare normen en doelen. Zodat helder is wat de opgave is en wanneer het doel is bereikt.</p> <p>3.2 Om de verdroogde natte natuurparels (NNP) te herstellen, is het in veel gebieden noodzakelijk om ook buiten de nnp’s maatregelen te treffen. Partijen verzoeken De Dommel de verbrede aanpak concreet te benoemen.</p> <p>Wij vragen u de realisatie van de natuur- en</p>	<p>Het waterschap reageert puntsgewijs op de inbreng:</p> <p>3.1 Het waterschap werkt toe naar een toekomstbestendig watersysteem. Op dit moment is de focus gericht op het nemen van maatregelen en het verkrijgen van nieuwe inzichten. <i>Droogte</i> betreft een natuurlijk fenomeen en is afhankelijk van de neerslag die valt, daar kan het waterschap niet aan gehouden worden via een normering. <i>Klimaatadaptatie</i> betreft een maatschappelijke opgave. Doelen en opgaven voor <i>verdroging</i> zijn sterk gebiedsafhankelijk. Het waterschap wil in een iteratief proces met zijn partners</p>	<p>Nee</p>	

<p>Brabantse Milieufederatie, Brabants Landschap en Natuurmonumenten (vervolg)</p>	<p>verdrogingsopgave concreter te maken:</p> <p>3.3 Hoe gaat u alle natte ecologische verbindingzones (EVZ) in 2027 realiseren</p> <p>3.4 In bijlage 1 (KRW-maatregelen) is het aantal 'aan te pakken' ha nnp's benoemd maar niet met welke maatregelen. Partijen zien dit graag uitgewerkt in het aantal te vernatten hectaren (binnen en buiten de nnp's), het volume van vermindering van grondwateronttrekking, de concrete peilaanpassing per gebied et cetera.</p> <p>3.5 Onduidelijk is hoeveel van de circa 10.000 hectaren reeds aangepakte nnp's nog verdroogd zijn en met welke maatregelen, ook buiten de grenzen van de NNB, u deze gebieden gaat herstellen.</p>	<p>toewerken naar gekwantificeerde en gebied specifieke doelen ten aanzien van verdroging. Het waterschap ziet de afspraken in het Bestuursconvenant grondwater door het Breed Bestuurlijk overleg Grondwater als belangrijkste eerste stap.</p> <p>3.2: Het waterschap ziet een opgave in de schil buiten de begrensde NNP, om te komen tot systeemherstel van deze gebieden (incl. de NNP). Het waterschap volgt daarbij onder andere de aanpak uit het Landelijk Programma Natuur, gericht op versterking van kwetsbare stikstofgevoelige natuur en roept partners op om met voorstellen te komen. Het verder inhoudelijk concretiseren van de verbrede aanpak is onderdeel van de gebiedsgerichte aanpak. Het waterschap maakt daarbij gebruik van deelstroomgebiedsanalyses. Elk gebied vraagt om maatwerk, zoals ook duidelijk staat vermeld in het Ontwerp-WBP. Maatregelen hangen af van veel factoren, zoals de lokale hoogteverschillen, bodemgesteldheid of infiltratiecapaciteit. De keuzes en oplossingen die nodig zijn, zijn dus ook maatwerk per gebied en daarvoor zijn meer partijen nodig dan alleen het waterschap (zie tevens punt 4 van de zienswijze van de provincie Noord-Brabant). Het waterschap ziet geen noodzaak het WBP hier op aan te passen.</p> <p>3.3. De EVZ-opgave draagt bij aan de doelrealisatie van de KRW; deze opgave is integraal opgenomen in het Waterbeheerprogramma en het derde Stroomgebiedsbeheerplan Maas. Het waterschap blijft zich onverminderd inzetten</p>		
--	--	---	--	--

Brabantse Milieufederatie, Brabants Landschap en Natuurmonumenten (vervolg)		op tijdige realisatie van de EVZ, met inzet van een uitvoeringsteam. De voortgang is afhankelijk van meerdere externe factoren. De vrijwilligheid van percee-eigenaren om te komen tot afspraken over de benodigde grondpositie speelt hierbij een grote rol. 3.4. De te bereiken effecten en de daarbij behorende maatregelen wil het waterschap opstellen in de gebiedsgerichte aanpak, in samenspraak met de belanghebbenden in het gebied. Dit betreft maatwerk. De te bereiken doelen staan centraal, zoals verwoord in het Ontwerp-WBP. 3.5 Het waterschap erkent in het waterbeheerprogramma het probleem van droogte en verdroging en geeft in het hoofdstuk Voldoende Water aan hoe het waterschap dit probleem wil aanpakken: door water te conserveren en minder grondwater te verbruiken. Deze aanpak draagt bij aan het herstel van de natte natuurparels. Zie tevens het antwoord hierboven.		
	4. Schoon Water - Partijen verzoeken het waterschap om concreter te maken met welke oplossingen de waterkwaliteit met de partners op orde wordt gebracht.	De oplossingen zijn divers en sterk afhankelijk van de lokale situatie. De inzet in het overleg met onze partners is om hun actief mee te laten denken in oplossingen om de betrokkenheid te vergroten en daarmee een structurele oplossing te waarborgen.	Nee	
	5. Droge voeten: Partijen verzoeken het waterschap om het volgende: - plaats trendbreuk grondwaterbalans boven toetsnormen wateroverlast. - ga uit van de ambitie om de <u>zomer</u> grondwaterstand te laten stijgen en niet de voorjaarsgrondwaterstand (pagina 48).	Waterconservering en de grondwaterbalans staat hoog op de agenda. Echter, het waterschap streeft ook doelen na ten aanzien van schoon water en droge voeten. Het waterschap wil niet bij voorbaat een uitgangspunt opnemen dat de trendbreuk grondwaterbalans boven de toetsnormen voor wateroverlast wordt geplaatst. Dit is	Nee	

		<p>maatwerk in het gebied en contextafhankelijk. De ambitie om de <i>voorjaars</i>grondwaterstand te laten stijgen is overeenkomstig de afspraken die we maken met partijen in het Breed Bestuurlijk overleg Grondwater. Het waterschap sluit zich aan bij deze ambitie.</p>		
<p>Brabantse Milieufederatie, Brabants Landschap en Natuurmonumenten (vervolg)</p>	<p>6. Voldoende Water: U maakt als waterschap de regels voor beregening en ziet toe op de naleving ervan. Agrariërs moeten volgens u in de toekomst voldoende water vasthouden (in de winter) om te mogen beregenen (in de zomer). Dat alleen leidt volgens ons niet tot de waterbesparing die nodig is om het (grond)watersysteem te herstellen en verdroging tegen te gaan. Er is geen vermindering van de groei nodig, maar een besparing. Hiervoor zijn snel nieuwe afspraken nodig over de hoeveelheid te onttrekken grondwater voor beregening. Uiteraard naast afspraken met andere nog onbekende onttrekkers, of die onder bevoegd gezag van provincie vallen.</p> <p>De hoeveelheid water die wordt benut voor beregening is de afgelopen jaren gestaag toegenomen. Dit vraagt mogelijk om een actualisatie van de (standaard) breedte van de beïnvloedings- en attentiezones, om negatieve effecten van de onttrekking door beregening op de natuur (N2000 en nnp's) te voorkomen. Hoe gaat u hiermee om? Het huidige beregeningsbeleid is (rond 2014) getoetst aan de Wnb. Gezien de toename in het beregeningsvolume, vragen wij ons af of deze beoordeling en het gebruikte 'worst case scenario' nog passend is. Tenslotte vragen wij ons af of voor alle relevante ontwaterende activiteiten rondom N2000 gebieden (onttrekkingen, drainage) de benodigde Wnb vergunningen in het verleden zijn</p>	<p>In het WBP staat dat het waterschap naast maatregelen rond waterconservering en waterbesparing, parallel hieraan ook de mogelijkheden onderzoekt om onttrekkingen uit grondwater verder te reguleren. Tevens ontwikkelen we een beleidskader om het (volume)gebruik van het (ondiep) grondwater terug te dringen (zie pag. 55 van het WBP). Afspraken met partners worden gemaakt in het bestuursconvenant grondwater.</p> <p>In ruime zones rondom N2000 gebieden vindt al sinds de jaren '90 een standstill beleid plaats en mogen geen nieuwe beregeningsputten worden aangelegd, de genoemde toename heeft betrekking op de hele provincie Noord Brabant. Uiterlijk in 2023 worden de beheerplannen N2000 geactualiseerd en gaat de provincie Noord-Brabant kijken of de plannen aangepast moeten worden.</p> <p>Wat betreft de vergunningen Natuurbeschermingswet geldt dat niet de waterschappen, maar de provincie bevoegd gezag is.</p>	<p>Nee</p>	

	aangevraagd en getoetst. Hoe gaat u met deze aspecten om?			
IVN Geldrop	Zie punten 1, 3 en 5 van de zienswijze van BMF e.a.	We verwijzen u graag naar de antwoorden 1,3 en 5 bij de zienswijze van BMF e.a.		
	2. IVN Geldrop roept het waterschap op om de regels voor beregening uiterlijk 2022 aan te passen, zodat beregening geen negatief effect meer heeft op de omliggende natuur. Zet een prijskaartje op beregening, dan wordt daar kritischer mee omgegaan.	We gaan het beregeningsbeleid, als onderdeel van het onttrekkingsbeleid, onderzoeken en aanpassen indien nodig. Wij ondersteunen uw oproep om hiermee vaart te maken. Tegelijkertijd wil het waterschap gebruikers tijdig meenemen in de verandering, zodat zij passende maatregelen kunnen treffen in de bedrijfsvoering. Het effect van evt. aanpassingen in het beregeningsbeleid wordt daarbij gemonitord en beleid op aangepast. Dit vraagt om zorgvuldig handelen van ons als waterschap.	Nee	
	3. IVN Geldrop verzoekt het waterschap te streven naar een effluentkwaliteit die de KRW-norm heeft.	Het waterschap is wettelijk gehouden aan de Kaderrichtlijn Water (KRW) en streeft naar een goede kwaliteit van het effluent, conform de KRW. We verwijzen u graag naar pagina 40 van het WBP.	Nee	
Natuurwerkgroep Liempde	1. Een versnelling via systeemaanpak is vanwege natuurproblematiek volgens NWG Liempde noodzakelijk.	Dit punt kan het waterschap onderschrijven.	Nee	
	2. NWG Liempde vindt het kwalijk om te lezen dat de 1 april peildatum niet ter discussie staat en er door het waterschap ook in 2021 geen beperkingen worden opgelegd aan de onttrekking door de landbouw.	Het Ontwerp-Waterbeheerprogramma heeft betrekking op de periode 2022-2027, uw zienswijze gaat over het lopende jaar 2021. Hier is de inspraakprocedure niet passend voor. Ten aanzien van het onttrekkingsbeleid verwijzen we u graag naar antwoord 2 van de zienswijze van IVN Geldrop.	Nee	
	3. Het waterschap zou er meer voor moeten kiezen om het Natte Natuurparelbeleid krachtig tot uitvoering te brengen (ook in omgeving Liempde).	Het waterschap kan niet alles overal gelijktijdig oppakken. Daartoe is de capaciteit ontoereikend. Prioritering wordt gemaakt op basis van een brede belangenafweging en in samenspraak met de provincie, die toeziet op de uitvoering van Natte Natuurparels. Hierin wordt samen opgetrokken met de Manifestpartners waarvoor een gezamenlijk	Nee	

		programmering over de realisatie van de NNB ten grondslag ligt en een belangrijke randvoorwaarde is voor de realisatie van de opgave.		
Natuurwerkgroep Liempde (vervolg)	4. Aandacht gevraagd voor de status van de watergangen - beken zoals Grootte waterloop en Beeksche waterloop – zij verdienen een hogere natuur/ beek status dan de huidige status. Via deze hogere status en de daaraan gekoppelde inrichting kunnen deze beken niet alleen een verbinding tussen natuurgebieden vormen maar ook zelf als beek een hoge natuurkwaliteit bereiken.	Het vaststellen van de status van een waterloop is een zorgvuldig proces, rekening houden met de ecologische potentie, waarvoor de regels zijn opgenomen in de Kaderrichtlijn Water. De provincie Noord-Brabant stelt de doelen vast en Nederland legt hierover verantwoording af aan Brussel. De huidige status van de Grootte waterloop en de Beeksche waterloop zijn daarom niet door ons eenzijdig te veranderen.	Nee	
Wergroep Natuur en Landschap de Beerzen e.o (WNL)	1. Met behulp van statistieken van grondwaterstanden van de afgelopen periode (2017-2021) kan de urgentie van de droogteproblematiek beter onderbouwd worden.	Daar heeft u gelijk in. Echter, het waterschap ziet een algemene bewustwording bij partners, in de maatschappij en in de media over de droogteproblematiek en acht dit voldoende onderbouwing voor het WBP. Des te meer omdat het WBP een planperiode van 6 jaar beslaat, statistieken jaarlijks worden aangevuld en inzichten gaandeweg worden bijgesteld.	Nee	
	2. De werkgroep is van mening dat op een aantal zaken onvoldoende doortastend opgetreden dreigt te worden.	Het waterschap neemt zijn verantwoordelijkheid; wij zijn voornemens om 100 miljoen euro extra te investeren komende planperiode en 53fte te groeien, om onze taken uit te voeren en partners te ondersteunen (aanvullend op de huidige meerjarenbegroting). We kijken daarbij naar de effectiviteit van maatregelen.	Nee	
	3. Als belanghebbende partij wil WNL de conclusies ontvangen van een interne reflectie. Dat stelt WNL beter in staat om te beoordelen of de ambities en strategieën van dit nieuwe WBP realistisch zijn en voldoende lering trekken uit de opgedane ervaring uit de voorbije programma's.	Het Algemeen bestuur ziet vanuit hun rol als volksvertegenwoordiging toe op het lerend vermogen van de organisatie. Het Waterbeheerprogramma 4 is nog in werking, een evaluatie hiervan is nog niet beschikbaar.	Nee	
	4. Benoem (eventueel in bijlage) de pilots en	Het waterschap is van mening dat het	Nee	

Werkgroep Natuur en Landschap de Beerzen e.o (WNL) (vervolg)	beschrijf die zo goed mogelijk, zodat de lezer ziet dat er niet langer sprake is van vrijblijvendheid, maar van doortastend optreden.	Waterbeheerprogramma voldoende expliciet maakt dat we niet langer vrijblijvend kunnen omgaan met de wateropgaven.		
	5. Stel meetbare doelen. Wees duidelijk en consequent.	In de uitwerking van de visie naar uitvoeringsprogramma's werkt het waterschap met meetbare indicatoren.	Nee	
	6. Geef de aangepaste en aangescherpte verplichtingen en vrijheden van de verschillende verantwoordelijke partijen (gebruikers, overheden) kort en bondig weer, evenals de sancties die volgen wanneer verplichtingen niet worden nagekomen of vrijheden verkeerd worden gebruikt. - Wat betreft de bronaanpak : geef duidelijk aan dat de controle strenger wordt. - Waterboekhouding moet door het Waterschap ontwikkeld, geïnstalleerd en gecontroleerd worden om fraude van individuele partijen zoveel mogelijk te voorkomen.	We vinden het goede suggesties. Echter past deze boodschap niet thuis in dit WBP. Het WBP 2022-2027 schetst de visie, waarbij we werken aan een watertransitie. Nadere uitwerking volgt deze planperiode in uitvoeringsprogramma's, inclusief de aangepaste verplichtingen en vrijheden van de verschillende verantwoordelijke partijen. Samen met partners worden hier afspraken over gemaakt, alvorens het waterschap hiertoe besluit.	Nee	
	7. De zienswijze van de werkgroep bevat nog enkele verduidelijkingsvragen en zoomen in op enkele specifieke punten uit het Ontwerp-WBP.	Het gaat te ver om alle details op te nemen in deze Nota van Inspraak. De zienswijze wordt verder in detail besproken in gesprek met de Werkgroep Natuur en Landschap de Beerzen met (een afvaardiging van) het bestuur van Waterschap De Dommel.	Nee	
Milieuwerkgroep Kempenland	1. De milieuwerkgroep steunt de koers, maar de aanpak moet sneller en daadkrachtiger. De praktijk beweegt zich in een tegengestelde richting als de principes van het waterschap.	Zie antwoord 1 van de zienswijze van BMF e.a.		
	2. De milieuwerkgroep mist urgentie en doortastendheid in de plannen om het gebruik van grondwater terug te dringen.	De urgentie om gebruik van grondwater terug te dringen wordt door het waterschap gevoeld, zoals staat vermeld in het Ontwerp-Waterbeheerprogramma. In het bestuursconvenant grondwater heeft het waterschap afspraken gemaakt met partners om plannen uit te werken en maatregelen uit te voeren.	Ja	Zie zienswijze provincie Brabant op het punt van grondwater.

Wergroep Vogel-en natuur- bescherming	In aanvulling op het WBP, pleit de werkgroep voor: 1. De situatie van weidevogels met name ook in de beekdalen dient flink te verbeteren. De grondwaterstand in de beekdalen dient daartoe hoog te blijven tot zeker eind mei.	We begrijpen uw pleidooi voor een hogere grondwaterstand in het belang van de weidevogel, maar het waterschap maakt een bredere belangenafweging. De grondwaterstand is bovendien afhankelijk van meerdere factoren en minder te sturen dan bijvoorbeeld peilbeheer. Het waterschap voert komende planperiode vele waterconserveringsmaatregelen uit, om een hogere grondwaterstand en een betere grondwaterbalans te bereiken.	Nee	
	2. Het maaien van oeverkanten en het uitdiepen van sloten en beken dient zeker in de broedtijd achterwege te blijven.	De maaiplanning van het waterschap wordt opgesteld in samenspraak met een ecooloog. Daarbij wordt rekening gehouden met het broed- en bloeiseizoen. De ecooloog toetst alle plannen, zeker in deze kritische periode, alvorens het gebied wordt vrijgegeven om te maaien.. Het maaien in het voorjaar dient verschillende doelen. Zo zijn er diverse sloten waar hemelwaterafvoeren of riooloverstorten op uitkomen en die bij neerslag grote hoeveelheden water in korte tijd moeten kunnen verwerken, om wateroverlast te voorkomen. Plaagsoorten vormen een ander probleem - slecht voor de biodiversiteit - en wordt met maaien beperkt. In het maaibeheer houden we zoveel mogelijk rekening met flora en fauna, door bijvoorbeeld één kant van de oever per keer te maaien. Een paar kleine verstoringen zijn daarbij ook beter dan alles in één keer maaien.	Ja	Pag 23, toevoegen: na de zin eindigend op [uit te laten (stuwen, gemalen).] Ook in deze planperiode zal het waterschap het maaibeheer en onderhoud blijven ontwikkelen, als cruciale schakel in het realiseren van de wateropgaven, ecologische doelen en in samenhang met het aangrenzende gebruik van deze watergangen.
	3. Het dempen van sloten in de nabijheid van weidevogelgebieden dient prioriteit te krijgen.	Het waterschap gaat gebiedsgericht aan de slag met waterconserveringsmaatregelen, waaronder het dempen van sloten. Prioritering van deze gebieden hangt af van meerdere belangen, zoals de droogteaanpak in de hoger gelegen brongebieden. We kunnen uw oproep dan ook niet inwilligen.	Nee	

Het groene Hart Brabant	1. Het werkgebied van De Dommel wordt op de kaartjes als een stand-alone systeem weergegeven waardoor de invloed vanuit de flanken west-zuid en oost buiten beeld blijft. Dit vormt een beletsel voor een integrale Brabantbrede visie en beleidsontwikkeling.	In het Waterbeheerprogramma erkennen wij dat het watersysteem onder invloed staat van factoren buiten ons beheergebied en dat afstemming met partners buiten het beheergebied noodzakelijk is voor een integrale blik en het halen van onze doelen. (zie pagina 24 van het Ontwerp-WBP)	Nee	
	2. Er ontbreekt een begripsverklaring over 'natuur' terwijl natuurwaarden een van de dragende onderdelen vormen van een goed waterbeleid.	Het waterschap dankt u voor uw inbreng. Het gaat het waterschap te ver om al het vakjargon te gebruiken en toe te lichten, aangezien het waterschap streeft naar een toegankelijke visie voor een breed publiek. Het waterschap zal een definitie opnemen wat wij verstaan onder natuur binnen ons beheergebied.	Ja	Pag. 64, verklarende begrippenlijst, toevoegen: Natuur Onder natuur verstaan we het Natuur Netwerk Brabant in ons beheergebied dat reeds gerealiseerd is, waaronder ook de Natura 2000 gebieden, Natte natuurparels en de ecologische verbindingzones. Het Natuur Netwerk Brabant is daarbij in ontwikkeling.
	3. De natte, droge en droog/natte gronden vormen tezamen gebiedsdekkende ecologische structuren. Helaas worden deze in de beleidsvoornemens van de overheid niet als een integraal samenhangend te beschermen systeem gezien dat de algemene basiskwaliteit van de ruimte bepaalt. Er moet een omslag plaats vinden in het denken en handelen over bescherming van natuurwaarden. Ruimtelijke inrichting en ruimtelijke kwaliteit speelt hierin een belangrijke rol. Het WBP geeft hiertoe een goede aanzet, maar kan nog sterker beleidsvoornemens formuleren die een integrale gebiedsdekkende natuurinclusieve aanpak in het vooruitzicht stellen.	Het waterschap streeft met de gebiedsgerichte aanpak naar een systeemaanpak, waarin meerdere doelen (o.a. water en natuur) integraal, in samenhang worden opgepakt op het niveau van het gebied. Daarmee willen we onze doelen bereiken en een impuls geven aan de ruimtelijke kwaliteit. Ruimtelijke ordening is verder behouden aan provincie en gemeenten.	Nee	

Zienswijzen van burgers (en verenigde burgerinitiatieven)

Inspreker	Inhoudelijke punten zienswijzen	Reactie waterschap	Reden tot aanpassing?	Evt. aanpassing WBP5
	<p>1. De Buulder en Strijper Aa hebben na meandering 70% minder doorvoercapaciteit. Agrarische percelen staan onder water en ervaren wateroverlast. Niet gewenst door de indiener.</p>	<p>De inspraakprocedure betreft een zienswijze op het Waterbeheerprogramma, dat een visiedocument behelst en de koers van het waterschap beschrijft. Bezwaren tegen specifieke situaties in projecten passen niet in deze inspraakprocedure maar kunnen worden ingediend tijdens vaststellingsprocedure van het Projectplan Waterwet.</p>	<p>Nee</p>	
<p>Dhr H.</p>	<p>2. Het WBP bevat zeer onduidelijke kaarten (grenzen niet af te lezen) – m.b.t. waterbergingen en percelen.</p>	<p>Daar heeft u gelijk in. Het waterschap werkt aan verbetering van zijn kaartmateriaal, om deze beter leesbaar en bruikbaar te maken voor de gebruikers.</p> <p>Voor het Waterbeheerprogramma geldt dat de kaart over waterbergingen (pag. 33) gebaseerd is op de interim omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant en via hun systeem in detail in te zien. De kaart in het Waterbeheerprogramma geeft geen rechten en plichten aan gebruikers. De interim omgevingsverordening van de provincie is sturend ten aanzien van bestemmingsplannen, niet het Waterbeheerprogramma.</p> <p>De kaart m.b.t. percelen (pag. 50) betreft een indicatie van gebieden, waar het waterschap potentie ziet voor het aanvullen van grondwater. Grenzen op deze kaarten geven geen rechten of plichten aan gebruikers.</p>	<p>Ja</p>	<p>Toevoegen aan pag. 16. Bron: Deze kaart is afgeleid van de interim omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant. [NB Pag. 16, figuur 3 wordt vervangen door een kaart op de schaal van het beheergebied, met een bronvermelding.]</p> <p>Toevoegen aan pag. 33 onderaan de figuur: Bron: Deze kaart is afgeleid van de interim omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant.</p> <p>Toevoegen aan pag. 50 onder de titel 'potentie voor aanvulling grondwater': De gebieden en grenzen op</p>

				deze kaart zijn indicatief.
	3. Indieners vragen aandacht voor waterkwaliteit dat vanuit Vlaanderen komt.	Het waterschap verwijst u graag naar pagina 42, waar de waterkwaliteit uit Vlaanderen reeds genoemd staat als aandachtspunt de komende planperiode.	Nee	
De heren H. en Van der H.	1. Bestemmingsplan technisch heeft de gemeente zowel De Goorplas als het natuurgebied het Goor opgenomen als waterberging. Met name de laatste waterberging zien wij niet terug op de kaart van blz. 33	Wij verwijzen u graag naar antwoord 2 van de zienswijze van dhr. H.	Nee	
	2. Zie punt 1 van de heer H.	Zie antwoord 1 bij de zienswijze van de heer H.	Nee	
Dhr. Th.	1. Wij stellen ons voor dat erfgoed, in het bijzonder de watermolens en het watermolenlandschap, vanwege haar culturele en functionele waarden en haar voorbeeldfunctie voor slimme samenwerkingsverbanden, een expliciete vermelding krijgt in het definitieve waterbeheerprogramma.	Wij willen uw verzoek graag inwilligen, aangezien we uw standpunt over het belang van erfgoed onderschrijven.	Ja	Pagina 25, mooi water: Bij de inrichting van projecten en ingrepen in het landschap spelen al deze invalshoeken een rol. Bijvoorbeeld in de uitvoering van het groot onderhoud van de overige keringen. Ook het project 'Watermolenlandschappen en klimaatadaptatie' is een goed voorbeeld. Doel van dit project is om historische watermolens, daar waar het kan, weer in te zetten voor waterberging en –buffering in het beekdal van De Dommel. Op deze plekken wordt tevens het ensemble van historische watermolens en het omringende landschap weer zichtbaar en beleefbaar gemaakt. Hiermee wordt ook belangrijk erfgoed behouden.

Trefpunt Groen Eindhoven (TGE)	1. Suggestie als mogelijkheid om waterbewustzijn “af te dwingen”: laat onverharde vierkante meters in de tuin financieel werken zoals zonnepanelen. Laat men betalen voor waterverbruik, maar laat dit dalen met de hoeveelheid water dat kan infiltreren in de tuin.	Wij danken TGE voor deze suggestie. Beloning voor goed gedrag middels belastingdifferentiatie is iets dat we meenemen in het debat over de kostentoedeling dat jaarlijks wordt gevoerd in het Algemeen Bestuur.	Nee	
	2. Daarnaast heeft TGE nog enkele verhelderende vragen, t.a.v. EVZ, groene daken en begrenzing van het beekdal.	Het waterschap gaat hierover graag met u in gesprek, in plaats van dit op te nemen in de Nota van Inspraak.	Nee	
Dhr. De B.	1. De heer De B. is voor aanscherpen van het beregeningsbeleid. Beregenen moet je verdienen.	Dank voor uw suggestie. We gaan aanpassingen in het beregeningsbeleid onderzoeken, als onderdeel van het onttrekkingsbeleid van het waterschap.	Nee	
	2. De heer De B. houdt een pleidooi voor betere scholing van beheerders van het waterschap t.a.v. natuurkennis.	Beheerders maken een beslissing in het veld, op basis van een brede belangenafweging en binnen de kaders van het bestuur. Maaibeheer is uitvoering van beleid en een zorgvuldige planning, geen uiting van individuele voorkeuren.	Nee	
	3. De heer De B. houdt een pleidooi voor maaibeheer: ga voor kwaliteit, niet goedkoopste aanbesteding (kwantiteit)	Dank voor uw suggestie. We formuleren per aanbesteding criteria waarop de opdracht gegund wordt. Dit omvat naast de prijs ook gunningscriteria voor kwaliteit. Het WBP5 is een visiedocument, het gaat ons inziens te ver in detail om de werkwijze van aanbesteding op te nemen in het WBP.	Nee	
	4. De heer De B. houdt een pleidooi voor het omzetten van B watergangen naar C – watergangen, dan hoeft u minder te maaien.	De status van watergangen wordt bepaald in de Kaderrichtlijn Water en zien we niet als passende oplossing voor uw oproep. U pleit voor minder maaien. Waar het kan staan we in overleg extensiveren van (maai)beheer toe (zie pagina 51).	Nee	
Dhr. O.	1. De heer O. steunt de koers. Vraagt daarbij meer aandacht voor het beperken van het gebruik van grond- en oppervlaktewater (niet alleen monitoren).	Dank voor uw steun voor onze koers. Maatregelen om het gebruik van ondiep grond- en oppervlaktewater terug te dringen maken onderdeel uit van het beleidskader dat ontwikkeld wordt (zie tweede punt op pagina 55 van het WBP).	Nee	

<p>Vereniging landelijk Brabant (BPG)</p>	<p>1. BPG vraagt het waterschap om (grond) eigenaren (landgoederen) te betrekken bij - planvorming en realisatie GGA. - grensoverschrijdende samenwerking met Vlaanderen.</p>	<p>De gebiedsgerichte aanpak is bij uitstek bedoeld om met alle relevante betrokkenen in het gebied samen te werken. Dit vormt een belangrijk uitgangspunt. Grondeigenaren kunnen hier de voor hun relevante zaken inbrengen, waaronder het denken aan de hand van het landgoedmodel. Wij danken u voor uw suggestie ten aanzien van uw netwerk in Vlaanderen. Het eerste aanspreekpunt voor Vlaamse landeigenaren zijn de Vlaamse overheden. Wij stemmen beleid als overheden onderling af; we vervullen als waterschap geen rol in de uitvoering van projecten over de grens.</p>	<p>Nee</p>	
---	---	---	------------	--

Zienswijzen vanuit de visserij

Inspreker	Inhoudelijke punten zienswijzen	Reactie waterschap	Reden tot aanpassing?	Aanpassing WBP5
Sportvisserij Zuidwest Nederland	<p>1. Ten aanzien van <i>Principe 1 Elke druppel vasthouden en infiltreren waar deze valt</i> Voorstel: Het specifiek benoemen van visvijvers en deze zien als wateropslag in de winter in de kwel-gebieden. En als opslag in de niet kwelgebieden en hiermee de infiltratie in de gebieden te bevorderen. En bij veel neerslag in de zomer het water naar deze vijvers sturen, via sloten en watergangen, om het water in het gebied vast te houden.</p>	<p>In de praktijk worden visvijvers meegenomen als manier om water op te slaan. In het Actieplan Leven de Dommel zijn dergelijke maatregelen uitgevoerd (denk aan aanpassing van uitstroomvoorzieningen van visvijvers bij de Tongelreep zodat er extra water kan worden opgeslagen). Ook onderzoeken beheerders met aangelanden de mogelijkheden om peilen van visvijvers langer hoog te houden ten behoeve van grondwateraanvulling. Het gaat te ver om dit op te nemen in het waterbeheerprogramma, aangezien dit een van de vele manieren betreft.</p>	Nee	
	<p>2. Ten aanzien van <i>energietransitie</i>. - Voorstel: Het specifiek benoemen om de realisatie van WKC 's tot een minimum te beperken en altijd goede terdege onderzoeken uit te voeren zoals o.a. visvriendelijkheid, alternatieve opwekkingsbronnen etc. Tevens benoemen wanneer er besloten wordt een WKC aan te leggen daar waar de visrechten zijn verhuurt aan de sportvisserij hierin ten alle tijden de visrechthebbende wordt betrokken in het proces. - Voorstel: Het specifiek benoemen van de zonneladder als afwegingskader bij inpassing van zonne-energie. Tevens benoemen wanneer er besloten wordt om de aanleg van een drijvend zonnepark te onderzoeken daar waar de visrechten zijn verhuurt aan de sportvisserij in het proces ten alle tijden de</p>	<p>Uw belang is ons duidelijk. Het waterschap vindt het te voorbarig om dergelijke uitspraken al op te nemen in het waterbeheerprogramma. Het duurzaam opwekken van energie op onze locaties vraagt om nadere uitwerking. Het wegnemen van belemmerende beleidsregels, maar ook criteria om te komen tot een verantwoorde uitrol van duurzame energie opwekking maakt daar onderdeel van uit. Het belang van de visstand wordt hierin meegenomen, aangezien dit ook een belang van het waterschap betreft.</p>	Nee	

Sportvisserij Zuidwest Nederland (vervolg)	visrechthebbende en VBC te betrekken.			
	3. Ten aanzien van <i>bouwstenen voor het waterbeheer</i> . Voorstel: Het specifiek benoemen dat er binnen de VBC-commissie afstemming plaats vindt tussen het waterschap en Sportvisserij Zuidwest Nederland en haar achterban, beheer en onderhoud van vislocaties. Gezonde visstand, gezond leefmilieu voor de vissen, vismigratie en het voorkomen van vissterfte.	Het waterschap wil hierin mee gaan en dit opnemen in het WBP.	Ja	<i>Onder het kopje beheer en onderhoud, einde eerste alinea pag 23:</i> Binnen de Visstandbeheercommissie vindt periodiek afstemming plaats tussen het waterschap en de pachters van visrechten in ons beheergebied, zijnde Sportvisserij Zuidwest Nederland en de vereniging Dommelvisrecht. Afstemming vindt plaats over het beheer en onderhoud van vislocaties, de visstand, het leefmilieu voor de vissen, uitfasering van vislood en duurzame alternatieven, vismigratie en het voorkomen van vissterfte.
	4. Ten aanzien van <i>Programma Voldoende Water, maatregelen landelijk gebied</i> . Voorstel: Het specifiek benoemen dat bestaande vispassages worden voorzien van kunstmatige intelligentie en bij realisatie alleen nog vispassages worden geplaatst voorzien van kunstmatige intelligentie.	Het waterschap wil kunstmatige intelligentie niet opnemen als standaard voorwaarde bij de realisatie van vispassages; dit is context afhankelijk en betreft een kosten-baten afweging van het waterschap.	Nee	
5. Ten aanzien van <i>Programma Voldoende Water, maatregelen stedelijk gebied</i> . Voorstel: Het specifiek benoemen van de meekoppelkansen bij de aanleg van klimaatbuffers in stedelijk gebied voor recreatief medegebruik.	Het waterschap vindt dit een goede suggestie. En is tegelijkertijd afhankelijk van de gemeente voor de realisatie hiervan.	Ja	<i>Pagina 54, tweede bullet:</i> We richten klimaatbuffers in bij iedere bebouwingskern, dit in samenwerking met gebiedspartners. Dichter bij de bron, tegen	

Sportvisserij Zuidwest Nederland (vervolg)				dorpen en steden aan. We onderzoeken daarbij meekoppelkansen, bijvoorbeeld ten aanzien van recreatief gebruik. Met duidelijke afspraken over de kosten voor inrichting, beheer en onderhoud.
Stichting Gezond Water (SGW)	SGW verzoekt Waterschap De Dommel: 1. Per direct een verbod op te nemen in het visrecht voor het onnodige gebruik van Zeer Zorgwekkend Stoffen (verkort ZZS, zoals Nikkel, kobalt en lood) door sportvissers.	Het waterschap steunt de oproep van Stichting Gezond Water voor minimale vervuiling van het oppervlaktewater. Echter, het waterschap ziet een verbod via vergunningen en handhaving niet als het geëigende middel om het doel te bereiken. De vergunningaanvragen zien toe op het lozen (van vislood) op oppervlaktewater. Het is daarbij niet de intentie van vissers om vislood te lozen. Lood maakt onderdeel uit van ons waterkwaliteitsmeetnet. Daaruit blijkt dat de KRW norm niet wordt overschreden.	Nee	
	2. Een verbod op te nemen per direct voor het onnodige gebruik van lood tijdens viswedstrijden.	In aanvulling op bovenstaand antwoord, is de hoeveelheid lood die men verliest bij een activiteit als een viswedstrijd minimaal en nauwelijks in een watervergunning te vatten.	Nee	
	3. De hengelsportverenigingen een plan op te laten stellen om zelf verantwoording te nemen en toe te zien op de beëindiging van het gebruik van ZZS door hun leden.	De sportvisserij Nederland werkt reeds aan een plan om duurzame alternatieven te ontwikkelen en te stimuleren, als onderdeel van de Green Deal Sportvisserij Loodvrij. Deze Green Deal is samen met overheden (waaronder Unie van Waterschappen) en Natuurmonumenten opgesteld en heeft als doel om in 2028 geen lood meer te gebruiken in de sportvisserij. Daarbij wordt gestreefd naar een reductie van 30% in 2021.	Ja, zie antwoord 3 bij zienswijze Sportvisserij Zuidwest Nederland.	

Stichting Gezond Water (SGW) (vervolg)		Het waterschap zal dit plan bespreken in zijn jaarlijkse overleggen met de visstandbeheercommissie, om kennis en alternatieven uit te wisselen met overige sportvissers, maar niet zelfstandig om een aanvullend plan vragen vanuit het waterschap. Wij passen het WBP hier op aan: zie antwoord 3 bij de zienswijze van Sportvisserij Zuidwest Nederland.		
	4. Gezien het nakende verbod op het gebruik en de verkoop van loodlossystemen en loodlijnen een verbod in het handhavingsbeleid op te nemen. Een aangekondigd verbod op de verkoop en het gebruik van vislood kan hierbij tegelijk worden meegenomen.	Handhaving door het waterschap is ons inziens niet effectief, omdat het verliezen van vislood niet handhaafbaar is. Het is onmogelijk vissers te “betrappen” op het verlies van vislood ofwel het lozen op oppervlaktewater, omdat het niet de intentie is van vissers om vislood te lozen. Het waterschap staat ten aanzien van handhaving op het (toekomstig) loodverbod niet aan de lat. Het gaat om een verbod dat onder de REACH-Verordening wordt vastgesteld. Toezicht op de naleving van de REACH-verordening is verdeeld over een aantal autoriteiten, de Inspectie SZW, de NVWA, de ILT en de Algemene Inspectie van het Ministerie van LNV.	Nee	

Bijlage 1: Aanpassingen WBP n.a.v. de zienswijzen van enkele gemeenten (t.a.v. de toon)

Zwart = bestaande tekst

Groen = toevoeging

Rood = verwijdering

Oranje = verplaatsing bestaande tekst

pagina	alinea	aanpassing
Pagina 6	3	De kennis dat de klimaatverandering vraagt om aanpassingen is niet nieuw, en er zijn al veel goede initiatieven van overheden, bedrijven en burgers. Maar de praktijk leert ons dat we ver verwijderd zijn van het bereiken van bovenstaande ambitie
Pagina 6	3	Onze manier van denken en doen moet zich verbreden. We positioneren ons stevig De urgentie en energie nemen we mee in het maatschappelijk debat, in de gebiedsgerichte aanpak, op de flanken, de hoge zandruggen en in bebouwd gebied.
Pagina 9	1	De gewenste richting willen we bereiken door het goede voorbeeld te geven, via het verleiden en stimuleren van partners en in uitzonderlijke gevallen zullen we het moeten afdwingen (in deze volgorde).
Pagina 11	1	We laten vooral ook zien wat wel mogelijk is.
Pagina 11	2	We zijn een activerende overheid, naar onszelf én naar onze partners. We vervullen een aanjagende rol. We agenderen de watertransitie op gesprekstafels bij onze partners. Zoeken de dialoog en het publieke debat op, met een duidelijke boodschap over de watertransitie. Daar waar de urgentie groot is en er weinig actiebereidheid is, wijzen we anderen op hun verantwoordelijkheden voor de wateropgaven. We nemen nu en in de toekomst geen verantwoordelijkheden van partners over.
Pagina 17	3	Gemeenten moeten aan de slag grote slagen maken met klimaatadaptatie in dorpen en steden.
Pagina 17	4	Gemeenten zijn zelf verantwoordelijk om deze opgaven aan te pakken. Enkele gemeenten zijn koploper in de aanpak van de wateropgaven, wat het waterschap toejuicht. Opgaven concurreren in zekere mate met elkaar op de bestuurlijke agenda. In de gebieden waar de wateropgave groot en urgent is en dit niet hoog op de bestuurlijke agenda van de gemeenten staat, treden we als waterschap agenderend op. zal het waterschap zich extra inzetten om de wateropgave een prominente plaats in de besluitvorming te geven.
Pagina 17	5	We brengen het waterbelang onder de aandacht en bedenken hoe we samen sneller en beter tot een toekomstbestendig watersysteem komen.
Pagina 17	5	We denken aan de aanleg van klimaatbuffers. We kijken graag samen met gemeenten naar de mogelijkheden, zonder dat we verantwoordelijkheden van hen overnemen. We nemen in de samenwerking met gemeenten een zakelijke houding aan. Als het waterbelang na herhaaldelijk agenderen en in de dialoog met een gemeente onvoldoende wordt erkend, dan zullen we onze aandacht en energie op andere zaken richten. Immers, we gaan geen verantwoordelijkheden

		overnemen, we kijken naar de effectiviteit van onze inzet.
Pagina 34	1	We gaan waar nodig de toekomstbestendige waterhuishouding in en rondom de stad (of dorp) agenderen bij gemeenten, zoals in de paragraaf over de woningbouwopgave staat.
Pagina 34	1	Door te agenderen, en duidelijke kaders te stellen en mee te denken , staat het waterschap voor het waterbelang.
Pagina 40	2	... door de zogenaamde Kallisto-aanpak. Een aantal van de overstorten is in eigen beheer van het waterschap, veel andere overstorten vallen onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten. Deze knelpunten worden in samenwerking met de gemeente aangepakt.
Pagina 44	2	We agenderen de opgaven rond waterkwaliteit waar nodig bij gemeenten; benoemen functies en daarmee gerelateerde doelstellingen voor waterkwaliteit en gezondheid van stedelijke wateren.
Pagina 46	1	... we zijn afhankelijk van partners (onder andere provincie Noord-Brabant, gemeenten , Vlaanderen, Brabant Water en buurwaterschappen Duitsland).
Pagina 53	1	Alle maatregelen in de planperiode 2022-2027 zijn erop gericht om op termijn geen schoon hemelwater naar onze zuiveringen af te voeren en meer schoon water te laten infiltreren naar het grondwater. Afkoppelen en infiltreren is een verantwoordelijk van de gemeenten. Om een toekomstbestendige leefomgeving te creëren, stimuleren en ondersteunen we de gemeente om een verhoogde ambitie te verwezenlijken. Als we zien waar we nu staan en de fysieke n financiële impact van deze ontwikkelrichting beschouwen, streven we naar een halvering in 2050. In 2027 ontvangen we 15% minder schoon water op de zuiveringen dan in 2021, indoen mogelijk ligt dit percentage hoger. Dit water moet wordt lokaal vastgehouden- worden en moet worden geïnfiltrerd. In onderstaande figuur laten we de nagestreefde ontwikkeling in de tijd zien.
Pagina 54	2	We agenderen-zetten de wateropgave op de bestuurlijke agenda bij de gemeenten waar nodig en treden in dialoog over onze waterdoelen.
Pagina 54	2	We zetten hier extra capaciteit op in, zij hebben de functie van verbindingsofficier. Zij hebben een aanjaagrol, treden agenderend en verbindend op. om te agenderen, aan te jagen, te verbinden en te ondersteunen.
Pagina 54	3	We inspireren, stimuleren en belonen goed-gedrag goede initiatieven (met subsidies).
